

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelseskrift

til

Den offentlige Examen

i

Rolding lærde Skole

den 24de — 29de Juli 1846.

1. *Epistola critica Mag. C. F. Ingerslevii ad Virum Doctissimum, C. F. S. Alschevski, Professorem Berolinensem. Particula II.*
2. *Skolecferretninger. Af Rector Prof. Mag. Ingerslev.*

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. D. Uvist, Bog- og Bodestrykker,

Badstuestræde Nr. 124.

I.

Epistola critica ad Virum Doctissimum

C. F. S. ALSCHEFSKI, Professore[m] Berolinensem.

Particula II.

Scripsit

C. F. Ingerslev,

Art. Mag.

KOLDINGIÆ

1846.

Quod sub finem particulæ primæ huius opusculi dixi, me rationem quam tum sequutus essem aliquantum in reliquis mutaturum esse, id iam ita instituam, ut locos Livii, de quibus disputaturus sim, ad genera aliquot referam unaque eos tractem, de quibus idem iudicium faciendum mihi videatur. In reliquis maius etiam brevitatis studium adhibendum erit.

Primum afferendi ii loci, in quibus, quum scriptura vulgata per se bona esset, ea quam Tu recepisti ob auctoritatem optimorum codicum præferenda videtur. Recte igitur his locis mihi videris scripsisse:

I, Cap. 23. Pro *fossa Chulha* scr. f. *Chuli* (quia M. ita habet, P. Harl. 1. f. *civili*), quemadmodum non raro dicebatur v. c. *via Appii* pro *Appia*. — Paulo infra pro *postquam instructi* ex tribus optimis codd. scripsisti *p. structi*; sæpe enim dicitur et *struere aciem*, et, quo res conficitur, 42, 51, *struere armatos*. C. 25. *dabat* ex P. M. pro vulg. *dabant*; illud vel ideo præferendum, quod duo subiecta quæ vocant h. l. aptius in unum iuncta cogitantur; ibid. extr. *ut et pugnatum est* ex P. M. aptius scripsisti quam ut vulgo legitur *et ut p. est*. C. 27. *ubi A. transit* pro *transiit*. C. 30. *patrum nostrum* pro vulg. *p. nostrorum*. Decepit librarios et editores rarior

omnino usus genitivi illius pro pron. possessivo *), cuius tamen exempla exstant aliquot (*maiores vestrum* Sall., Cat. 33; *splendor vestrum, contentio nostrum* dixit Cic., vid. ap. A. Gell. 20, 6.). Omnino antiquitus hæc inter se nonnunquam confundebantur: ex altera enim parte interdum *nostrorum* etc. dicebatur pro *nostrum*, vid. Ruddimann. Inst. Gramm. ed. Stallb. 2, 47. C. 32. *Tum* a Bekkero in *Tu* mutatum recte retinuisti; cfr. inf. p. IX ad 1, 24. Mox *bellum erat consensum* pro vulg. *b. e. consensu*: ad locos a Te allatos addo Liv. 27, 9: *socios idem consensisse*. C. 33. *Ingenti præda potens*, ut ego post Bekkerum olim edidi, recte scr. pro *potitus*. C. 34. Quum in optt. codd. exstet *amigrant Romam* pro *commigrant* (quod in nullo cod. est), *Tu* illud recte recepisti, quamquam v. *amigro* vix alibi exstat. Infra *bello domique pro belli d.*: in hac re enim codicibus obsequendum puto (cfr. Drakenb. ad h. l.). C. 38. *redit pro rediit*. C. 39. *sedatoque iam* pro *s. eam*: transit enim apud Livium interdum oratio ad alium quam de quo in proxime præcedentibus dictum erat, nullo eius addito indicio; vid., quem locum *Tu* laudas, 1, 50 (*ab Turno-dixisse*); 33, 36, 9 ibique Drakenb. C. 41. *Tum demum palam factum* pro *T. d. p. facto*. C. 43. Codicibus Tuis obsequutus post verba *octoginta inde primæ classis centuriæ* *Tu* recte addidisse videris *primum* (∴ primorum) *peditum vocabantur*, ut verba *prim. ped.* per genitivum definitivum quem vocant adiecta sint = quæ octoginta centuriæ erant primi (*die vornehmsten*) *pedites*. Iniuria autem dubitavit Weissenb. l. c. p. 372, num in adiectivo *primus* eiusmodi genitivi contractio fieri potuerit, quum in formulis omnibus-

*) Minus recte enim *Tu* ad 1, 43 hoc ex *nostrorum* contractum existimare mihi videris.

que illius generis antiquitatem redolentibus maxime illa in usu fuerit (quamquam certæ legi consuetudo hac in re adstricta non fuit). Rem conficere mihi videntur quæ de hac re exponit Cicero Orat. 46. C, 45. scripsisti cuius c. e. cives (M. Harl. 1.) *Dianæ immolassent* (P. M): credo scripturam vulg. *civis* — *immolasset* ex emendatione ortam, quia postea ab uno tantum cive victima immolata sit. Paullo post voci *Sabinus* ex optt. codd. recte haud dubie addidisti part. *que*, quæ in transitu ad novam rem haud raro voci novam sententiam incipienti additur. Exempla ex Cicero dedit Madvigius ad Fin. 3, 22, 73, ex Livio Fabri ad 23, 13; mox C. 55 recte Tu *idque omen*. C. 54 init. *consilia p.* scripsisti pro vulg. *concilia p.*: utrumque ferri posse videtur, aptius tamen quod Tu prætulisti. C. 56. *Tarquinius Sextus qui Romæ relictus fuerat ut ignarus* etc., quemadmodum habent optimi codd. egoque ante annos quindecim edendum curavi, Tu recte scripsisti pro vulg. *Tarquinius*, ut *Sextus* etc.; item in C. 58 fin. pro *conclamant* ex optt. codd. mecum edidisti *conclamat* (cfr. v. c. 7, 39 *consul prætorque retinebat*; vid. Drakenb. ad 37, 29). Paullo ante pro *quæ* (plebs) — *traducebatur* ex optt. codd. scripsisti *traducebantur*: plures locos, ubi Livius substantivo *plebs* alterum verbum singulare, alterum plurale addidit, vid. apud Drakenb. ad 2, 5, 2.

II, C. 1. Quum optt. codd. habeant *ferre posset* (sc. *plebs*), hoc vulgato *possent* præferendum. Item C. 2, *regnasse dein* pro *deinde* (cfr. Gronov. ad 3, 3, 6 et quos præterea laudat Hand. Turs. 2, p. 239); C. 3. *adiumentum esset* pro *essent* ex M. Harl. 1. C. 6. *ibi alto* — *fieri* pro *fore* (quamquam in optt. codd. utrumque iunctum est). C. 10. *quacunque vi possint* pro *possent* ex P. M. C. 11. *ut prædatum milites* — *traicerent* pro *traiceret* ex tribus optt. codd., item ibid. *inde se obiicere*

pro *deinde*. C. 12. *senatum adit* pro *adiit* ex P. M. C. 14 init. optimos codices sequutus eiecisti verba *bonis vendendis*, quæ in edd. leguntur post verba *inter cetera solemnia manet*, manu emendantis et interpretantis ea adiecta recte iudicans.

Exponam deinde de locis aliquot, in quibus scripturam a Te receptam non tantum ob auctoritatem codicum præferendam sed alias quoque ob causas vulgata verior existimo.

Lib. 1.

I. 21, fin. *Cum valida* scr. pro vulg. *Tum*; item pro vulg. *tum* — *tum* Tu recte ex optimis codd. *) multis locis scripsisti *cum* — *tum* (v. c. I, 22. 40. 47. 57 al.). Quorum locorum in nonnullis iam ante Tuam editionem constabat optimos codices istam scripturam exhibere, in aliis hoc ignorabatur, videbanturque illi Livii loci inter eos esse qui documento essent, particulas *tum* — *tum* interdum, = *et* — *et*, ita adhiberi, ut per eas res sibi pares simpliciter iungerentur. Iam Tua opera meliora edocti scimus, ne ex Livii quidem locis argumentum peti posse pro sententia illa haud dubie falsa, quum codd. meliores ubique, quantum scio, præferant *cum* — *tum*, nisi ubi *tum* — *tum* sit i. q. *modo* — *modo* ("bald — bald"), qua sola significatione has particulas iungi contendunt viri docti. Vide Drakenb. ad Liv. 6. 23. Stuerenb. ad Cic. Arch. 31. Madvig. ad Cic. Fin. 1, 10.

C. 24. Ante verba *patrem patratum Sp. Fusium fecit* ex cod. M. recte addidisti pron. *is*, quod et facile excidere poterat post præced. *Valerius* nec bene h. l. abesse posse

*) Quamquam in his interdum manifesto errore est *cum* pro *tum*, ut I, 56 *is cum ab Tarquiniis* etc.

videtur. Constat, sententias quæ explicationis causa parenthesisum loco præcedentibus annectantur a Livio interdum per talia pronomina adiungi, interdum sine iis ἀσυνδέτως addi, vid. notas Drakenborchii ad 34, 56 et 40, 57. Hic autem non explicationem continet sententia adiecta, sed ipsa pars narrationis est (verba sqq. *Pater patratus — peragit* parentheses loco interposita sunt ad priora explicanda), et longe commodius adiicitur *pron.* is ad indicandum, a fetiali, non a rege vel alio ullo, patrem patratum esse factum. Ceterum, ut hoc in transeundo moneam, apparet h. l. patrem patratum non esse, ut vulgo dicitur, principem collegii (omnino non nisi de duobus fetialibus diserte sermo est!), sed eum qui carmen foederis perageret verbaque solennia pronunciaret, quum potius prior ille, a quo pater patratus factus est, principis locum teneret.

C. 24. Pro vulg. *tu illo die Juppiter* (in quibus statim offendit mirus verborum ordo, quasi eo tantum die Juppiter esset) Tu recte, opinor, scripsisti *tum tu ille Diespiter* (nisi forte *pron. tu* eiiciendum), quum cod. Mureti haberet *tum tu*, ex reliquis optimi scribant *tum ille Diespiter* (pro quo in M. emendatum est *ille die*). Primum enim initio eiusmodi formulæ *tum* plerumque adhibetur, vid. locos ab interpretibus ad h. l. laudatos. Deinde in formula antiqua antiquum nomen sive antiqua nominis forma *Diespiter* plurimum commendationis habet. Denique non multum offendere debet pronomen *ille* pronomini *tu* adiectum. Quamquam enim ex scriptoribus pedestris orationis eiusdem rei exempla afferre nequeo, apud poetas non raro, ubi homini vel rei cum vi quadam indicandæ inservit, verbis et pronomibus primæ et secundæ personæ iungitur *pron. ille*, v. c. Ovid. Met. 1, 757. 12, 608. Virgil. Æn. 1, 1: quod autem apud poetas fit, in hoc quoque carmine factum esse probabile est.

C. 26. Scripturam vulgatam *desponsa* retinendam esse nemo facile nunc negabit, quum, Te teste, optimi codd. ita scribant, non *desponsata*, quod olim recipiendum putavi. Paulo post coniecturam Rhenani *ac secundum* vulgato *aut s.* recte prætulisti, quum optimi codd. habeant *ad s.*

C. 40. Ex tribus optt. codd. verissime scripsisti *non modo vicinae* pro vulg. *n. m. civicæ*. Plane enim supervacaneum foret narrare, advenam, hominem qui sua civitate relicta in alienam pervenisset, non fuisse civicæ originis, quippe quod ne fieri quidem posset: ex Tua scriptura longe maior rei indignitas notatur, si homo non ex civitatibus Romæ propius adiacentibus multisque foederum et cognationum vinculis cum populo Romano iunctis, sed ex urbe extra Italiam sita in urbem Romanam advectus regnum acciperet. Paulo post non minus recte scripsisti *Servius serva natus* pro *servus s. n.* Longe enim aptius ita sibi respondent membra opposita, quum in utroque sit nomen proprium quod dicunt (*Romulus deo prognatus — Servius serva natus*), quam si in priore membro sit nomen, in altero vocabulum condicionem hominis indicans. In fine cap. scripsisti *Dum — averteret* pro vulg. *Quum*. Offendit quidem coniunctivus verbi post part. *dum*; quum autem optt. codd. idem habeant 2, 47 (*dum — tererent*) et omnes codd. 10, 18 init., equidem Tecum faciens hoc ad ea retulerim, quæ in oratione Livii singularia et minus apud alios usitata inveniuntur.

C. 46. Pro vulg. *Tota in alterum versa* ex M. Harl. 1. scripsisti *adversa* ("hingewandt"), recte opinor. Verbum *adverto* sæpe iungitur præpositioni *in* cum accus.: *a. vultum et oculos in aliquam partem*, Cic. Div. in Cæcil. 5; *illa a. se huc, in hanc nostram plateam*, Ter. Eun. 2, 3, 51; similiter Ovid. Met. 5, 649 *Scythicas advertitur oras* = vertitur.

C. 53. Quod Tu ex cod. Mogunt. et vestigiis M. (qui habet *dividenta*) scripsisti, *divendita præda*, pro eo quod in codd. reliquis exstat *dividenda*, propius ad veritatem accedere existimo quam coniecturam Gronovii *divendenda*.

Lib. II.

C. 11 fin. Pro eo quod in omnibus quantum scio edd. ex coniectura legitur *versisque in Valerium Etruscis* Tu restituisti scripturam omnium codd. *in Lucretium*, improbante Weissenb. l. c. p. 377. Equidem tamen, quum non appareat quomodo factum sit ut, si Livius *in Valerium* scripserit, error ille in omnes codd. irrepserit, scripturam codicum retinendam et ipse existimo; si cui autem narratio paullo obscurior et contortior ista ratione fieri videtur, Livium, non librariorum, in culpa esse crediderim. Rem ita animo informo: T. Herminius et P. Valerius, quum alteri duo T. Lucretius et Sp. Lartius cum suis uterque copiis ad suam uterque portam (Næviam et Collinam) starent, longius a muro et portis urbis progressi sunt, Herminius quidem usque ad secundum lapidem, Valerius aliquanto minus, ita ut non nimis longe a T. Lucretio ad portam Næviam stante abesset. Iam Etruscis prætereuntibus primi (ϑ: prius quam Herminius et Lartius) apparuerunt hi ϑ: Lucretius et Valerius cum copiis suis. Conspectis duabus illis hostium manibus sibi obstantibus in alterutram, ut reditus patefieret, impetus Etruscis erat faciendus; quum igitur in Lucretium se convertissent (ϑ: ire coepissent, nondum pugna commissa), et Herminius tumultu audito concurrat tergaque eorum cædit, et clamorem reddunt quum milites Lucretii, qui ad portam Næviam stantes primi ab Etruscis petebantur, tum copiæ Sp. Lartii, quo significarent se mox auxilio affuturos esse. Hæc explicandi ratio mihi aliquanto facilius videtur quam ea quam Tu proposuisti.

Postquam hæc de locis jam allatis disputavimus, in quibus scripturam veram Tu aut primus recepisti aut post alios nova optimorum codicum auctoritate firmasti, transibimus ad alios locos brevius tractandos, in quibus dubitandum puto, num scriptura a Te recepta vera sit, vel quia optimi codices in iis inter se discrepant vel alias ob causas. — Prioris generis sunt loci hi, in quibus Tu scripturam alterius ex duobus optimis codd. sequutus a vulgata discessisti, quum alter ex illis codd. pro hac stet: I. C. 21. *antea* pro *ante* ex M.; *violare* pro *violari* ex P. (vid. Weissenborn. in cens. l. c. p. 364); C. 22. *tunc* ex M. pro *tum*, item 1, 35 al., mox *fecit* ex M. pro *facit*. C. 23. *duces prodeunt* pro *procedunt* (quia tres deteriores codd. ita habeant et cod. M. utrumque iungens scribat *prodeunt procedunt*). C. 30. *ibique deinde habitavit* scripsisti ex M. et cod. Rhenani; non apparet autem, quomodo factum sit, ut vox illa in reliquis codd. exciderit. C. 34. *abit* pro *abiit*, ut videtur ex solo M., item C. 37 *hostes* pro *hostem*, et *gestæ res erant* pro *gesta res erat*. C. 39. *materiam* pro *materiem*. C. 46. retinuisti scripturam vulg. *ut elanguescendum aliena ignavia esset*. Quum vero in fere omnibus codd., inter quos P. et Harl. 1., scriptum sit *esse*, in plerisque non *ut* sed *aut*, *aud*, *haud*, fortasse post *iungi* fortius interpungendum et reliqua ita scribenda: *Haud e. a. i. esse: si sibi* etc. C. 48. Verbis *necessitate iam ipsa cogente* post *iam* addidisti ex optt. codd. *etiam*: fieri tamen facile potest, ut illa vox ex præcedentibus litteris prave repetitis orta sit. Paulo post vulgatum *ipse prope exsanguis semianimi regio comitatu quum domum se reciperet pervenissetque ad summum Cyprium vicum* etc. recte vidisti ferri non posse (ut taceam codd. aliquantum inter se discrepare), et quod brevi ante dicitur comitatum illum diffugisse et quod ex repetitione eorundem verborum

infra sequentium manifesto ortum est. Dubito tamen, utrum Tuam coniecturam optimam utique (*ipse p. e. quum sine regio comitatu domum se reciperet, ab his etc.*) omnino probem, an post *sine* adiect. *omni* addendum putem (ut intelligatur, unde voc. *semianimis* in omnes fere codd. irrepsit); nisi cum Bekkero etiam verba *sine* — *reciperet* eiicienda putamus. — Posterioris generis loci sunt hi: I, C. 26 ex optimis codd. omisisti verbum *i* ante *lictor*: quum autem statim infra in duobus locis ad hunc ipsum formatis illud verbum addatur, h. l. ob similitudinem litterarum illud excidisse putaverim. C. 30 ex optt. codd. scripsisti *in album elata* pro vulg. *relata*: obstat usus loquendi, quum in hac re *referre* sit verbum solenne, sed firmatur, ut observavit Weiss. l. c. p. 361, Tua scriptura loco Ciceronis de Or. 2, 12, ubi codd. habent *efferebat*, edd. autem *referebat*. C. 32. pro *longe antiquissimum* etc. scr. ex optt. codd. *longeque a.*: dubito, num ferri possit ibi part. *que*, quum præcedant duo orationis membra per duplex *et* iuncta. C. 34. *suspensis demissa leviter alis* ex optt. codd. scripsisti pro *leniter*: quamquam vero adiectivum *levis* sæpe adhibetur ad velocitatem agilitatemque indicandam, id tamen in adverbio *leviter* factum non esse videtur, et nescio num h. l., inprimis quum avis dicatur suspensis alis demissa esse, recte fieri potuerit. C. 41. Verbis *at tu mea sequere* Tu ex P. M. addidisti post *mea* voc. *consilia*. Quum vero proxime antecedit idem nomen, et eiusmodi repetitio *nec* utilis *nec* usitata sit, dubito num codicibus obsequendum sit. C. 45. Pro vulg. *Quum consensum* — *laudaret* scripsisti ex M. *eum consensum* — *laudare* (etiam in P. Harl. 1. est *laudare*). Exsistit tamen ita ingratissimum asyndeton in sententia proxime sequente *sæpe iterando* etc. C. 54 pro vulg. *belli auctor esse, in eo* etc. scripsisti *b. a. esse et in eo*, quia

M. P. habeant *esset*. Verum æque facile fieri potest, ut littera illa frequenti admodum lapsu h. l. addita sit. Quod Tu ibid. in loco haud dubie corrupto scripsisti: *quandoquidem ut omnia unus præ Gabinis posset* pro vulg. *unus Gabiis*, verum fere putarem, si alibi *omnia posse* (quemadmodum *plus, multum posse*) dictum invenirem: me quidem non offendit vv. *præ G. post omnia* (cfr. Weissenb. l. c. p. 364). Fortasse *p.* illud, quod in codd. est, ex mero errore ortum et vulgata retinenda (vid. Weissenb.). Paulo post pro *sequente nuncio* scr. ex P. M. m. 1. *sequenti n.*, vix recte: a constanti, ut videtur, linguæ Latinæ usu, quo in ablativis absolutis qui dicuntur semper adiectiva et participia in *e* exeunt, discedere non licet quamvis in uno aliquo loco vel optimi codd. suadeant. C. 57 ex cod. Rhen. et M. scr. *fabrorum ministerio* pro *ministeriis*: hoc tamen recto dicendi usui multo melius convenit. — II, 2. Pro vulg. *minimis quoque rebus* ex marg. P. M. scripsisti *minimisque* (= “nach allen Seiten hin und in den unbedeutendsten Dingen”). Verum satis languidus ita redditur sensus, si voci *undique* simpliciter additur quod non maius sed minus aliquod significet; si vero *que* h. l. eadem ratione dictum putes qua 2, 13, ubi *deditam in-violatamque* scripsisti, ut sit = et quidem, *und zwar*, pro part. non copulandi sed augendi, equidem *que* nusquam ita usurpatum esse contendam. Quare h. l. ut alibi (vid. Drakenb. ad 5, 27, 1) *que* et *quoque* commutata crediderim, 2, 13 autem *que* delendum. Ibid. pro *hic primo* — *sermo est datus* ex P. M. scripsisti *hinc*. Sed ista ratione alius quidam sermo indicari videtur, non ille cuius summa in præcedentibus exposita erat; qui ut innuatur, pron. *hic* non abesse posse videtur. C. 6. Verbis *ubi audire iussi* ex coniect. adiecisti verb. *sunt*, quia in optt. codd. scribatur *iussis*: potest tamen hoc mero errore factum esse.

C. 12 extr. Pro vulg. *ut cuique ceciderit primo*, quemadmodum habent deteriores quidam codd., scripsisti ex optt. codd. *utcumque ceciderit primi* ("sc. sors, = *welch ein Schicksal auch immer der Erste gehabt haben möge*"). Satis speciose quidem: dubito tamen, num *sors* ista ratione *cadere* dici possit. C. 13 extr. Quum in codd. optt. scriptum sit *novo in genere*, satis probabiliter pro vulg. *novo genere* Tu mihi (aliter iudicante Weissenb. l. c. p. 387) videris coniecisse *novo inde genere*; illud *inde* tamen, = *deinde* v. *deinceps*, ad totam sententiam relatum interpretari malim.

Transeundum iam est ad locos, in quibus scripturam a Te receptam improbandam censeo, vel quod vulgata scriptura legibus linguæ et usui dicendi accommodatior omninoque verior videtur, vel quod ne ista quidem verum inventum puto. Sunt autem fere hi:

Lib. I.

C. 21. Ex P. M. scripsisti *manu* — *adinvoluta* pro vulg. *involuta*, quemadmodum 1. 30 *circuminspicere* pro *circumspicere*. Utrumque autem Weissenb. l. c. p. 373 iure improbat, hoc ne aptum sensum quidem continere recte iudicans, quum rem quam quærimus adhuc, nondum invenimus, inspicere non possimus; neutrum autem illorum verborum alibi usquam exstat. Omnino verba cum duplici præpositione composita et rarissima sunt, exceptis iis quæ cum præp. *super* composita sunt, apud scriptores meliores, *)

*) Addam indicem illorum verborum, adiectis nominibus scriptorum apud quos reperiuntur: *accongero* (Plaut.); *adaggero* (Cat., Plin.); *adalligo* (Plin.); *adambulo* (Plaut., Appul.); *adexpeto* (Sen.); *adimpleo* (Jul. Firm., Dig.; in codd. quibusdam Livii 38, 7); *adindo* (Cat.); *adingero* (Sisenn. apud Serv.); *adinquiro* (Iul. Valer.); *adinsurgo* in melioribus codd. Liv. 22, 4

nec fere nisi ita usurpantur, ut utriusque præpositionis significatio maneat (in paucis quibusdam, quum verbum simplex in usu vulgari non esset et pro eo adhiberetur verbum cum præpositione compositum, eadem significatione, huic tanquam verbo simplici addita est nova præpositio; idem hoc in aliis factum, in quibus præpositio prior cum verbo in unam novam significationem coaluit*). H. l. scripturam a Te receptam ex errore librariorum ortam puto, quum nec aliud exemplum verbi cum *ad* et alia præpositione compositi apud Livium exstet, nec notio insuper aliquid addendi, quam præp. *ad* habere debebat*), h. l. apta sit.

C. 22. *Ab Albanis socordius res actæ scripsisti, quia M. habeat acte.* In hac re autem unius codicis non dicam auctoritati sed vestigio nimium tribuisse mihi videris.

exstare dicitur, ab editoribus recte non receptum; *circuminiicio* (Liv.), *circuminvolvo* (Vitr.); *Condeliquesto* (Cat.); *Inevectus* (Virg. Cul.); *perinungo* (Varr.); *præcontracto* (Ovid.), *prædelasso* (Ovid.); *prodecambulo* (Ter.); *subdealbo* (Varr.) (*subinflatus*, Arnob.), *subinfluo* (Sen.), *subiniicio* (Sen.), *subinvideo* (Cic.). Accedit non exiguus numerus verborum cum *super* compositorum, quorum pleraque apud recentiores demum scriptores exstant, omnia autem utriusque præpositionis notionem retinent.

*) Prioris generis est *derelinquo*, ad alterum pertinent hæc: *abscondo*; *consurgo*; *deperdo*, *deperco*, *depromo*, *desurgo*, *disperdo*, *dispereo*, *expromitto* (Varr., Dig.), *expromo*; *percognosco* (Plaut., Plin.), *præcognosco* (Planc. apud Cic., Suet.), *præconsumo* (Ovid.), *præcorrumpo* (Ovid.), *præsuspecto* (Valer.), *repercutio*, *repromitto*, *subassentior* (Quint.), *subdeficio* (Curt.), *superabundo* (Macrob.); quibus hic nulla nomina auctorum, apud quos reperiantur, ascripsimus, eorum exempla exstant apud meliores quoque scriptores.

**) Illam enim in reliquis verbis cum duplici præpositione compositis habet, nunquam vim simpliciter augendi, ut in verbis *adamare*, *addubitare* simil.

Similiter a Te factum mihi videtur locis his: C. 30. *Etruriaque erat v. pro Etruria: C. 39. despondet pro despondit*, quum illud tantum in P. exstet et quidem manu secunda adiectum (manu prima *dispondet*), hoc in reliquis codd. C. 43 *datur* ex solo M. scr. pro *datum*, ex P. m. 1 *servarant* pro *servaverant*. C. 45. ex solo P. recepisti novum verbum *eccelebrata* pro vulg. *celebrata*: sed obstant reliqui omnes codd., et hæc scriptura ex repetitione literæ *e* in *victimae* ante *celebrata* facillime oriri potuit. C. 47. *cui innupta diceretur* scr. ex M. et cod. Rhen. pro *nupta*: sed ista scriptura ex duplicatione literarum manifesto orta videtur, et *innupta* nimis nove diceretur pro *nupta*. C. 47. *fratris similior quam patris* scripsisti pro *fratri-patri*, quia M. m. 1. habeat *patris*. C. 50. ex cod. Rhen. et vestigiis M. inter verba *superbo inditum* addidisti pron. *ei*. C. 51 al., *cædis* ex solo P. pro *cædes*. C. 52 extr. ex eodem P. inter vv. *ex binis* posuisti pron. *is* (iis), quod merito reiici vult Weiss. l. c. p. 361. C. 54. ex M. scr. inter *Romam Gabinosque* pro *Gabios*: turbatur autem ista ratione parallelismus membrorum. — II. C. 1. *electis* ex P. pro *lectis*. C. 3. *sponte* ex M. pro *sua sponte* (ut fere semper loquatur meliores scriptores). C. 11 *deinde* ex P. m. 1. pro *dein*. C. 13. *virginitate* ex M. pro *virginitati*, quod multo aptius habent reliqui codd.

C. 26. Quod Tu ex. M. et Leid. 1. scripsisti *patrio iure in filiam animadversurum fuisse* pro *in filium*, eundem non magis quam Weissenb. l. c. p. 371 ferendum puto, iisdem quibus ille rationibus inductus. Ibid. priore loco scripsisti *infelici arbori*, altero *arbore infelici*: mihi, quum in utroque loco afferantur et repetantur verba carminis, in utroque eadem substantivi forma retinenda videtur.

C. 28. Ex solo M. scripsisti: *Ut ex uno quondam in duos populos divisa Albana res est, ita nunc in unum*

redeant (pro *redeat*) sc. duo illi populi. Sed istuc non nisi tum probari posse mihi videtur, si antecederet v. c. *ut duo populi ex una Albana re quondam exstiterunt, ita*: nunc reliqui codd. aptius idem subiectum quod vocant in utraque sententia servant.

C. 30. Scripsisti *hæc caussæ b. f.*, quia M. habeat *hæc cause* quemadmodum C. 43 *et hæc* (ex P. M.). Quod audacius a Te factum puto. Forma ista nominativi pluralis feminini generis apud Plautum (Aul. 3, 5, 58) et Terentium (Eun. 3, 5, 34. Hec. 5, 2, 24 al.) exstat, item ea unde *hæc* formata est, *hæce*, non minus quam *hice*, *horunce* etc. Verum quum formæ illæ pronominis per *ce* auctæ, si eas excipias quæ in *s* literam exeunt, easque in quibus deinde part. interrogativa *ne* (*hicine* etc.) addita est, non nisi apud antiquiores scriptores inveniantur nec aut ab æqualibus Ciceronis aut a posterioribus adhibitæ fuisse videantur, ne apud Livium quidem admittendas puto, nisi ubi in carminibus foederum aliisque eiusmodi consulto vestustio rem sermonem reddit (quemadmodum 9, 10. Fetialis dicit *quandoque hice homines* etc.). Neque Tu, V. D., hac in re magis Tibi constitisti quam codices Tui: iidem enim 2, 41 habent *hæ gentes*, idque retinuisti: saltem vero ubique a Livio eandem formam usurpatam crediderim. Plura vid. apud Weissenb. l. c. p. 384.

C. 32. Ex M. scripsisti *aut neglectis religionibus aut prave incultis* pro *cultis*, quod habent reliqui codd. *Incultis* autem ferri nequit; sive enim pro adiectivo (= non *cultis*) accipias, nec adiectivum illud h. l. adhiberi potuit, quum præcedat participium *neglectis*, nec *incultus* de religionibus aut similibus usquam dicitur, et, si dici posset, h. l. idem plane significaret quod *neglectis*; sive pro participio verbi *incolo* accipias, hoc verbum aliam sign. non habet quam *in loco aliquo habitandi*, nusquam, ut verbum

simplex, sign. *facitandi, exercendi* simill. Paulo post scripsisti *confestim rex ex his ferme verbis Patres consulebat*. Præpositionem illam, quamquam habent optt. codd., utique eiiciendam puto, quum et sensus ea turbari videatur et ex repetitione facillime oriri posset. In utroque hoc loco mecum facit Weissenb. l. c.

C. 33. Ex M. scr. *ponte in Tiberim facto pro Tiberi*. Primum autem in hac re non nimium tribuendum uni illi codici, qui infra, 1, 37, item habet *in Tiberim cognita*, quod ferri nullo modo potest. Deinde nusquam alibi dicitur *pontem facere in flumen*, semper *in flumine*: quod enim Freund in lex. v. *pons* ita dictum laudat Cæs. B. G. 1, 13, Planc. ap. Cic. Fam. 10, 15, 3, Nep. Milt. 3, errore Viri doctissimi factum est, quum ibi quoque exstet *in flumine*; et ad quem Tu provocasti locum, Liv. 40, 51 (*portum et pilas pontis in Tiberim locavit*), is non satis probat, quum ibi non exstet verbum *facere*, potiusque de re destinata animoque concepta quam de perfecta dicatur, ut sensus sit "*die Pfeiler einer Brücke für den Tiberfluss*" (quum enim, ut dicit Drakenb., pons ex pilis et fornicibus constaret, pons adiectis postea fornicibus demum exstitit).

C. 37. extr. Pro vulg. *iere obviam* ex M. Harl. 1. scripsisti *ire o*. Non recte factum puto: non facile enim adducor ut credam, infinitivum quem vocant historicum in simplici rei factæ narratione adhibitum fuisse, non tantum ubi res sæpius repetita narratur aut status rerum condicioque aliqua eo describitur, quod series rerum deinceps gestarum oculis legentium proponitur. Quum in plerisque, si non in omnibus, locis codd., etiam optimi, varient, hanc legem in constituenda singulorum locorum scriptura sequendam puto: itaque et h. l. et 2, 30 (*inire, consistere*), 3, 60 (*abire*), sæpius, infinitivum illum non admittendum fuisse censeo; 3, 60 *accipere* probarem, si maiore codicum auctoritate

firmaretur; contra 2, 28 *convolare* recte receptum est. Locos monstravit Weissenb., V. D., l. c. p. 364, a cuius iudicio hac in re aliquantum discedo.

C. 28. In verbis *cloacis e fastigio in Tiberim ductis* scripsisti *c. fastigio* etc., omissa præpositione, quia in P. M. scriptum sit *ecloacis fastigio*. Verum præpositio recte abesse posse non videtur, nec h. l. nudus ille ablativus ferendus; et in ipsis illis codd. præpositionem primum omissam (vid. notam Tuam ad 8, 34), deinde errore in locum alienum translata, non manu recentiore adiectam putem.

C. 41. Pro vulg. *per fenestras in novam viam versas* ex P. M. scripsisti *versus*, laudato Kritz. ad Sall. Cat. 56. Verum non dubium est, quin recte dicatur *in—versus* (ut Sall. l. c., Cæs. B. G. 7, 8), sed tantummodo post verba motum significantia. Inde autem non sequitur, etiam *in locum aliquem versus* (præpositio, non participium h. l. est) *aliquos alloqui* dici posse, quod equidem non credo.

C. 43. In verbis *nec mirari oportet hunc ordinem qui nunc est post expletas* etc., ut vulgo legitur, verbum *est* in alium locum, post *seniorumque*, transtulisti, quia in M. illud desit, in hoc autem ut in P. aliisque codd. post *seniorumque* legatur *se* vel simile aliquid. Equidem cum Weissenb. vulgatam præfero. Paullo post scripsisti: *quadrifariam enim urbe divisa regionibusque collibus qui habitabantur, partes* etc., addita explicatione hac: “*urbs est divisa h. e. regiones vel partes urbis determinatæ quatuor illis collibus qui habitabantur*”. Sed, ut cetera taceam, non puto auctorem ita per simplicem part. copulativam iunxisse nomen totius cum nomine patrium, quasi quis Germanice diceret “*die Stadt und die Bezirke derselben wurden abgegrenzt*” etc. Equidem puto Livium scripsisse: *q. e. u. d. regionibus collibusque qui habitabantur, partes* etc. (*die Stadt*

zerfiel in vier Theile nach den Bezirken und den damals bewohnten Hügeln); cfr. Weissenb. l. c. p. 377.

C. 44. In iis, quæ Livius de origine et vi verbi *Pomoerium* disputat, ex coniectura Tua scr. est autem magis circa moerum locus pro vulg. c. murum l., laudatis duobus locis (Virg. Æn. 10, 24. Lucr. 4, 221) ubi forma illa antiqua nominis exstat. Attamen ne sic quidem veram scripturam restitutam puto: cum Rhenano enim scribendum censeo *circamoerium* (ita habet M., sed duabus vocibus scriptum; in P. est *circa moerim*). Sensus Livii manifesto hic est: "*Pomoerium* nunc dicitur locus ille, quod, ubi de vi vocis quæritur, vulgo interpretantur *postmoerium*; proprie autem locus ille non *postmoerium* sed *circamoerium* appellandus erat, quum regionem significaret et extra et intra murum sitam". Itaque in hoc verbo eadem compositionis forma servanda quæ in *postmoerium* erat. Paullo ante ex optt. codd. pro *is censendo finis factus est* scr. in c. f. f. e. Probem, si alibi usquam dictum sit *finem facere in agendo, in re pro agendi, rei*; quum autem vix ita dictum sit, nec apte dici posse videatur, vulgatam retinendam puto.

C. 45 extr. Coniecturæ Tuæ *extemplo* pro *ex templo* scribentis vulgatam cum Weissenb. præfero, quia discessus e templo hac in re gravissimi erat momenti adeoque commemoratio eius loco aptissima.

C. 46 extr. Cum plerisque edd. recentioribus pro *Aruns Tarquinius* contra codd. scripsisti *Lucius T.*, ut ii domos vacuas fecisse dicantur qui eadem commiserunt: credo hoc ob Dionysium maxime factum esse, qui 4, 28 tradit maiorem Tulliam maiori Tarquinio nupsisse. Equidem hac in re Livium aliam famam sequutum esse crediderim, qua maior Tullia minori Tarquinio nupta esset,

codicumque scripturam servandam, ut ii domos vacuas fecisse dicantur, qui morte sua superstitibus novi matrimonii ineundi potestatem fecerunt. Quod autem mutatur subiectum quod dicunt, quum *unguntur* de fratre et sorore superstitibus dictum sit, nihil difficultatis habet: plures locos, ubi idem factum est, vid. apud Drakenb. ad h. l. et 1, 50.

C. 53. Ex optt. codd. scripsisti *fundamentis faciendis pro iaciendis*. Quum autem semper dicatur *f. iacere, ponere, locare* simill., non *facere* (credo quia fundamenta non fiunt, efficiuntur, creantur sed, quum iam exstent, loco aliquo ponuntur), istam scripturam reiiciendam puto.

C. 56 extr. Retinuisti vulgatum *quum Romam redissent*: mihi *q. R. redisset* scribendum videtur, quoniam ita habent M. et P. m. 1. eaque scriptura bonum sensum fundat.

C. 58. Quod Tu, Vir amicissime ex M. scripsisti *Sp. Lucretius cum P. Valerio V. f., Collatinus L. Iunio B.* pro *cum L. I. B.*, equidem non cum Weissenb. l. c. p. 365 durissimum dixerim, sed linguæ legibus repugnare putaverim. Quod enim dixisti, Livium interdum in altero membro præpositionem omittere, fieri hoc potest ubi idem subiectum quod dicunt idemque verbum ad utrumque pertinet, una igitur enunciatio est, ut in exemplo a Te allato 30, 24, non autem ubi, quemadmodum h. l., membra inter se opponuntur duæque enunciations existunt. Cfr. Drakenb. ad 6, 28, 3.

C. 59. Ex P. et M. (m. I. in utroque) scripsisti *miraculo re pro rei*, quemadmodum Prooem. *republicæ*. Equidem vulgatam formam retinendam censeo, quam ipse mox in verbis *miraculo rei novæ* servasti: vix enim crediderim, a Livio ipso antiquas illas verborum formas adhibitas fuisse, et saltem promiscue cum recentioribus non ad-

hibuit. Cfr. quæ dixi part. 1. ad Prooem. v. *republicæ*, et ad 1, 16*).

C. 60. Pro vulg. *invecta corpori patris nefando vehiculo filia* scripsisti *i. corpore* (P. M. Harl. cod. Rhen.) *p. nefandoque* (P.) v. f. Si illud *corpore* dativum esse voluisti, antique pro *corpore* dictum (vid. qui laudantur apud Ruddim. ed. Stallb. 1, p. 76), eiusmodi formæ obsoletæ apud Livium admittendæ non sunt (cfr. ad 1, 30). Si ablativum esse voluisti, quod Tu part. *que* ex solo P. addita indicasse videris, mihi pæne absurda reddi videntur verba scriptoris. Ablativus enim verbo *invehi* iunctus vehiculum, rem qua quis vehitur, portatur, significat (*invehi curru, equo* simill.): sed profecto hoc tribui non potest corpori patris interfecti, nec corpus illud eodem modo quo mox seq. *vehiculum* verbo *invehi* iungi.

Lib. II.

C. 1. Ex M. h. l. bis scripsisti *diminutum* pro *deminutum*, quemadmodum 1, 46 *diminuit* ex P. Harl. 1. pro *minuit*, 8, 34 *diminuturum*; contra 4, 24 ex iisdem codd. P. M. retinuisti *deminutum*, 21, 17 *deminutus* ex codd. C. M. Apparet in omnibus fere locis saltem alterutrum optimorum codicum habere *deminuere*, nec in codd. Livii satis inesse causæ, cur aliter de hac re iudicemus quam iudicant, quod sciam, viri docti post Oudend. ad Suet. Cæs. 5, verbum *diminuo* non nisi significatione *contundendi, confringendi* etc. admittendum esse.

C. 2 init. *Nec ubiubi regum d. e.* Ita Tu scripsisti ex cod. Rhen. m. 1., M. m. 1.: P. habet *nec ubi ibi*; M.

*) Utar hac occasione ad corrigenda quæ ad 1, 7 dixi de partt. *ibi tum* non apte iunctis: exemplum eius rei reperitur etiam apud Cic. Cæcin. 10, 27.

m. 2 cum Harl. 1. Leid 1. aliisque eodd. scribit *necubi*, quod unice verum est. Gronovius coniecit *ne ubiubi*, quod a plerisque recentioribus edd. receptum est. Sed primum voc. illud *ubiubi* nusquam exstat ea quam h. l. habere debebat significatione = *ubique*, *ubivis*, semper autem relativam sign. retinet adiecto verbo (*u. est, sunt* simill.). Deinde *nec* in Tua scriptura ferri non potest: usurpatur interdum illa part. = *neve*, *et ne*, sed, ut ipsum *neve*, ibi tantum, ubi præcedit alia enunciatio aut consilium et propositum indicans, partt. *ut, ne* simill. iuncta, aut imperium, admonitionem continens, id quod in loco, ad quem Tu provocas, 1, 2, factum est (ibi enim Tu ex P. M. recte scripsisti *nec sub eodem iure pro ne*; præcedit *ut animos-conciliaret*): necessario h. l. scribendum erat *ne*. Tum mirum profecto videtur, si statim initio libertatis reges ubique desiderari possent: profecto nimis mature tædium libertatis venerat, si in omnibus, ne dicam in plurimis rebus desiderium regum esset; desideramus enim ea quibus ægre caremus, quæ inviti deesse patimur. Sed si tantum desiderium regum fuisset, opinor, nihil gravati eos recepissent Romani. Neque apparet, quomodo in omnibus rebus desiderari possent, quum munera eorum graviora obirent consules maxime. Intellexerunt hoc Sigonius et Dukerus, vid. ap. Drakenb. Quod hic iis obiicit, consules partes regum gessisse in re civili et militari, regem sacrificulum autem creatum esse ne sacra per reges factitata (hoc scilicet erat tertium eorum munus) negligenterentur, contrarium probat eius quod effici inde vult Drakenb.; eam enim ipsam ob causam cavendum erat, non ne reges in omnibus desiderarentur, quippe quod timeri non posset, sed ne ulla in re desiderium eorum esset, et quidem nominatim ne in rebus sacris desiderarentur, quemadmodum ne in rebus civilibus

et militaribus quidem. Opinor, hinc patere, scribendum esse *necubi v. d. e.* = ne ulla in re. Exempla particulæ *necubi* eadem ratione usurpatæ exstant apud Livium (22, 2. 25, 33. 38, 49), Cæsarem (B. G. 7, 35), alios.

C. 4. Ex P. scripsisti *præter ea aliquot et nobiles a.*, quod recte reiecit Weissenb. l. c. p. 367. Equidem illud *et*, quod in multis codd. (M. Harl. 1) abest, in reliquis diverso loco scribitur, eiciendum puto, quum, ubicumque ponas, sensum turbare videatur: nam certe adolescentes, de quibus ante sermo fuit, et ipsi nobiles erant. Si abest, sensus est: *præter eos quos iam commemoravimus alii n. ad.* etc.

C. 5. Quod Tu initio cap. pro *illi victi ira* ex optt. codd. recepisti *ibi v. i.*, ei ipse non sine causa diffidere mihi videris, nec dubitationem tollunt duo loci a Te allati, ubi *ibi* similiter adhibetur, 2, 2 et 3, 79: illic enim *ibi* refertur ad nomina non homines simpliciter sed locum quoque, in quem convenerunt, indicantia (*contio-senatus*), et ad talia longe aptius refertur *ibi*. H. l. autem referendum erat ad homines ipsos, qui præterea pro subiecto quod dicunt enunciationis sunt. Mihi aut vulgatum *illi* retinendum videtur aut, ut coniecis, *hi* scribendum.

C. 9. *) Quod Tu in loco difficili *salis—privatis* ex coniectura Divæi recepisti *omni sumpto*, mihi durissimæ

*) Quæ initio huius capituli legitur oratio Tarquiniorum tantam habet cum oratione Tarquinii regis c. 6 exposita similitudinem, ut mirum videri debeat, quemadmodum nunc utroque loco scribitur, pron. *se* diverso modo adhibitum esse (h. l. accusativo casu positum ad Tarquinos referendum, illo ablativo ad Etruscos). Mihi quidem, quoties utrumque loco considero, aut *ortum* aut, quod magis credam, h. l. *ex Etruscis* manu interpolatrice adiectum esse videtur.

explicationis esse videtur. Fortasse post *omni sumptu*, quod habent codd., excidit participium *translato, suscepto* vel simile aliquod. Paulo infra ex optt. codd. scripsisti *educent* pro *educarent*. Præsens autem hic ferri nequit, quum hæc sententia eidem tribuenda sit, cuius ex animo præcedentia *ut divites conferrent-essent* dicta sunt, igitur eadem temporis ratio servanda quæ in verbis præcedentibus, nec sententiæ communi hic locus sit.

II.

Efterretninger

om

Kolding lærde Skole

i

Skoleaaret 1845—1846.

Af de 43 Disciple, som ved Udgangen af sidste Skoleaar besøgte Skolen, afgik tvende, J. M. E. C. Gad og P. Kragh, efter bestaaet Afgangsexamen (see nedenfor) til Universitetet; foruden disse udgik tre Disciple, A. E. L. Eising, M. E. S. Müller og W. Lyse ved Begyndelsen af det indeværende Skoleaar, i Lovet af samme tvende andre, J. Madsen og W. L. Bjerring. Derimod optoges i Alt 13 nye Disciple, nemlig: 1) C. Kiegels, 2) L. Kragballe, 3) J. Söppe, 4) S. Møhl, 5) G. Jürgensen, 6) C. Ehnhuus, 7) V. Eilschow, 8) M. Friderichsen, 9) A. Kralund, 10) P. Kralund, 11) J. Ingversen, 12) A. Mazanti, og ved Begyndelsen af andet Halvaar 13) P. Bang. Skolen har derefter for Dieblirket et Antal af 49 Disciple, fordeelte saaledes paa Klasserne:

VI Klasse.

1) Peder Knudsen Blichert (afdøde Consistorialassessor Blichert i Kolding). 2) Andreas Ingerslev (afdøde Lieutenant, Toldbetjent Ingerslev i Aalborg). 3) Magnus Christian Poulsen (afdøde Regimentsdyrlæge Poulsen i Kolding). 4) Ludvig Bager Kragballe (Procuretor Kragballe i Veile). 5) Frederik Vincens Gad (Pastor Gad i Herslev).

V Klasse.

1) Hans Thielstrup Schmidt (Gaardeier Schmidt i Gram). 2) Christian Kiegels (Overkrigskommisair Kiegels paa Als.

IV Klasse.

- 1) Jacob Sophus Sprechler (Sekretær Sprechler paa Viskelyst).
- 2) Frederik Rudolph Deodat Kragerop (Pastor Kragerop i Kolding).
- 3) Christian Pram Gad (Broder til Nr. 5 i VI Klasse).
- 4) Otto Christian Diderik Walther (afdøde Pastor Walther i Sønder=Vjert).
- 5) Christian Sophus Kjær Fredsted (Proprietær Fredsted i Højselballe).
- 6) Johan Andreas Bryndum (Adjunct Bryndum i Kolding).

III Klasse.

- 1) Ludvig Rosendahl Sabro (Conjutorialassessor Sabro i Kolding).
- 2) Frits Phister Ingerslev (Skolens Rector).
- 3) Søren Gysbert Kjær (Kammerraad Kjær paa Straarup).
- 4) Frederik Jacob Wildt Schmidth (Pastor Schmidth i Naghol).
- 5) Gunner Bryndum (Broder til Nr. 6 i IV Klasse).

II Klasse.

- 1) Stephan Møhl (Kjobmand Møhl i Weile).
- 2) Emil Adolph Kjær (Broder til Nr. 3 i III og Nr. 13 i I Klasse).
- 3) Michael Laufen Jørgensen (Klubvært, Borgerrepræsentant Jørgensen i Kolding).
- 4) Lave Ernst Petersen Müller (Kjobmand Müller i Kolding).
- 5) Daniel August Grønlund (forhenværende Rector Grønlund i Kolding).
- 6) Hans Christian Mathias Krarup Eiler (afdøde Provst Eiler i Leirskov).
- 7) Jacob Christian Johan Heinrich Gundelach Møller Bruun (Lieutenant, Postfører Bruun i Kolding).
- 8) Wolfgang Julius Hoppe (Kammerherre, Stiftamtmand Hoppe i Weile).
- 9) Andreas Michael Wisling Albinus (Cancellieraad Albinus paa Bellevue ved Kolding).
- 10) Victor Frederik Carl Christian Ludvig Schwensen (Procurator Schwensen i Kolding).
- 11) Conrad Ludvig Philip Evers (afdøde Bataillonschirurg Evers i Weile).
- 12) Jørgen

Jørgensen (Broder til Nr. 3). 13) Georg Fog Thune (Provst Thune i Gauerlund). 14) Gerhard Theodor Benedict Jürgensen (Pastor Jürgensen i Darum).

I Klasse.

1) Andreas Geert Geelmuyden Borch (Stadshauptmand, Kjobmand Borch i Kolding). 2) Johannes Peter Bang (forhenværende Adjunct Bang i Kolding). 3) Andreas Kralund (afdøde Procurator Kralund i Kolding). 4) Hans Christian Louis Schmidth (Broder til Nr. 4 i III Klasse). 5) Johannes Henrik Brandt (Bager Brandt i Kolding). 6) Adolph Buonaventura Mazanti (afdøde Proprietær Mazanti til Stougaard). 7) Erhardt Andreas Borch (Broder til Nr. 1). 8) Peter Brødsgaard Kralund (Broder til Nr. 3). 9) Johannes Peter Ingversen (Proprietær Ingversen til Aggerøbell). 10) Lave Ernst Petersen (Kjobmand S. Petersen i Kolding). 11) Christian Lund Ehnhuus (Læsesfor, Toldcasferer Ehnhuus i Kolding). 12) Olrik Jørgen Toft (Skrædermester, Borgercapitain Toft i Kolding). 13) Vilhelm Julius Kjær (Broder til Nr. 3 i III og Nr. 2 i II). 14) Johannes Hanssen Lyse (Proprietær Lyse paa Branderuphougaard). 15) Holger Michael Nagaard Bryndum (Broder til Nr. 6 i IV og Nr. 5 i III Klasse). 16) Moriz Fridrichsen (Kjobmand Fridrichsen i Kolding). 17) Vilhelm Theodor Carl Eilschow (Apotheker Eilschow i Kolding).

Af disse 49 Disciple ere 26 saadanne, hvis Forældre have Bopæl i Kolding: de Øvrige ere udenbyes.

Til Afgangsexamen, som efter den nye her iværksatte Organisation af de lærde Skoler vil blive afholdt ved Skolen selv i næstkommende September Maaned, ligesom i afvigte

Nar, agte at indstille sig *), for derefter at afgaae til Unis-
 versitetet, de 4 øverste Disciple i VI Klasse. Til Optagelse fra
 næste Skoleaars Begyndelse ere hidtil anmeldte 14 nye Di-
 sciple.

Da ved Begyndelsen af indeværende Skoleaar en 5te
 Klasse, hvilken i forrige Skoleaar manglede, blev oprettet,
 maatte en ny Lærer ansættes; i denne Anledning blev under
 30te August f. N. Cand. theol. N. N. G. Müller constitueret
 som Lærer. Under 29de September f. N. blev constitueret
 Lærer Cand. philos. Buch allernaadigst beskiftet til Adjunct.

Underviisningsfagene bleve ved dette Skoleaars Be-
 gyndelse saaledes fordeelte paa Lærerne *):

Rector, Prof. Mag. Ingerslev: Latin og Græsk

i VI Kl. 14 Timer.

Overlærer Trojel: Latin og Græsk i V Kl.,

Latin i IV Kl. 23 —

*) Efter § 15 af den provisoriske Underviisningsplan for de tre ud-
 videde Skoler har enhver Discipel, som har tilbragt to Aar i fjerde
 eller eet Aar i fjerde Klasse, Afgang til at indstille sig til re-
 spective første eller anden Deel af Afgangsexamen, uden at Skolen
 kan nægte ham saadant. Ifølge en Skrivelse til mig af 19de
 August f. N. fra Directionen for Universitetet og de lærde Skoler
 skal denne Anordning allerede anvendes paa den „ufuldstændige Af-
 gangsexamen“, som for det Første afholdes ved de tre udvidede
 Skoler, svarende til Examen Artium: en Bestemmelse, som jeg
 iøvrigt ikke anser for heldig, fordi de Betingelser, som siden ville
 indtræde og under hvilke Anordningen vistnok er meget bifaldsværdig,
 endnu ikke synes mig at være tilstede. Men det følger da heraf,
 at Skolen aldeles ikke, paa den Maade som hidtil, paatager
 sig Ansvar for den Modenhed og de Kundskaber, som
 Examinanderne ved Prøven lægge for Dagen.

**) I Henseende til denne Fordeling gielder endnu for en Deel det,
 jeg har bemærket i Skolesterretningerne for sidstafvige Aar
 S. 7 Anm.

Aldjunet Bryndum: Historie og Geographie i VI—III Kl., Græsk i IV Kl.	22	Timer.
Aldjunet Jürgensen: Latin i II Kl., Historie og Geographie i I og II Kl., Hebraisk i VI Kl.	20	—
Aldjunet Wittrup: Religion i alle Klasser, Reg= ning i III—I Kl.	24	—
Aldjunet Christens: Tysk i VI—II Kl., Dansk i VI—III Kl.	21	—
Aldjunet Buch: Mathematik i VI—III Kl., Natur= historie i V—I Kl.	24	—
Const. Lærer Smith: Fransk i VI—II Kl., Tysk i I Kl.	22	—
Const. Lærer Müller: Latin og Græsk i III Kl., Dansk i II og I Kl.	23	—
Timeklærer Jensen: Kalligraphie i V—I Kl., Tegning i IV—I Kl.	20	—

Desuden gives af Aldjunet Bryndum i 6 ugentlige Timer Underviisning i Gymnastik, af Aldjunet Wittrup i 5 Timer i Sang og af Cantor Rasmusen i 4 Timer i Musik.

I denne Fordeeling har imidlertid desværre formedelst Omstændighederne en Forandring maattet gjøres for en Deel af Skoleaaret. Aldjunet Christens's Syn, som allerede tidligere har været temmelig svagt, blev i forrige Vinter ved forskjellige Marfager saaledes angrebet og svækket, at det Gaab, som han i Henseende til Samme havde sat til Indfyldelsen af den mildere Marstid og af Brugten af Sobadene paa Fohr, ikke gik i Opfyldelse. Ivertimod var han, da Dagene i afvigte Efteraar bleve kortere, ikkun ved en Anstrængelse, som igjen maatte virke skadeligt tilbage paa ham, i Stand til at besørge sine Forretninger: den Lettelse, som man søgte at forskaffe ham derved, at Overlærer Trojel og jeg fra Nytaar af overtogte Underviisningen i Dansk resp.

i V og IV Klasse, kunde vel bidrage til at formindske hin Anstængelse, men ikke have Dndet selv. For at dette, om muligt, kunde opnaaes og en saa duelig Lærer bevares for Skolen, blev Adjunct Christens under 14de Februar d. A. af den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler dispenseret fra sine Forretninger fra 1ste Marts af, for at han ved Hvile og Anvendelse af passende Midler, men derefter i Sommerens Løb ved et Ophold ved et Bad i Tydskland kunde gjenvinde sit Helbred. I hans Fraværelse ere hans Underviisningsfag saaledes fordeelte, at Overlærer Trojel har overtaget Underviisningen i Tydsk og Dansk i VI og V Kl., Adjunct Bryndum Tydsk i IV og III Kl., Cand. Müller Dansk i III og Tydsk i II Kl., jeg Dansk i IV Kl.

Hvorledes Underviisningstiden har været fordeelt paa samtlige ovenfor nævnte Fag, viser nedenstaaende schematiske Oversigt:

Klasse.	Danf.	Lat.	Græsk.	Skriftl.	Tyds.	Franf.	Religion.	Historie.	Geographie.	Naturhistorie.	Mathematik.	Kallegraphie.	Tegning.	Gymnastik.	Sang.	Musik.	Sum.
VI.	2	9	5	2	3	3	3	3	2		4						36
V.	2	9	5		3	3	3	2	2	2	4	1					36
IV.	2	9	5		2	3	2	2	2	2	4	2	1				36
III.	2	9	4		2	4	2	2	2	2	3	2	2				36
II.	4	8			3	3	3	2	2	2	3	3	2				35
I.	6				6		3	3	3	2	4	4	3				31
Sum	18	44	19	2	19	16	16	14	13	10	22	12	8	(6)	(5)	(4)	

Til den paa høire Side af dette Schema staaende Sum, som angiver Antallet af enhver Klasses samtlige Underviisningstimer, maa endnu føies for alle Disciple 2 Timer ugentligen til Underviisning i Gymnastik, for dem, som dertil have Anlæg, 2 Timer til Underviisning i Sang, samt

for 8 Disciple til Underviisning i Musik. Disse Timer ere ikke regnede med ved Angivelsen af Klassernes Timeantal, fordi i dem Klasseinddelingen ikke følges. Det maa forresten ved Betragtningen af denne Fordeling erindres, at Skolen endnu befinder sig i en Overgang fra det ældre til det nyere System: derfor har f. Ex. III Kl. 4 Timer ugentligen til Fransk, men kun 9 Timer til Latin, fordi Disciplene i denne Klasse først i Aar have begyndt paa hiint Sprog, imedens de have lært Latin i to Aar før. I Fremtiden vil naturligviis Fordelingen blive anderledes: for saavidt muligt at forberede den nye Plans Indtrædelse, idetmindste i Hovedpuncterne, ogsaa i de Klasser, hvis Disciple tidligere vare underviste efter den ældre Plan, lod man f. Ex. Underviisning i Fransk indtræde allerede i II Klasse, hvilket ikke for har fundet Sted. Den i den provisoriske Plans § 6 givne Bestemmelse, at ingen Discipel maa have over 36 ugentlige Underviisningstimer, derfra alene Timerne til Gymnastik undtagne, kunde i dette Skoleaar ikkun anvendes paa den Klasse, for hvilken Underviisningen kunde anordnes efter den nye Plan, nemlig I Kl.: for de øvrige Klasser kunde en saa stor Formindskelse af Timeantallet ikke iværksættes uden væsentligt Afbræk for Underviisningen, hvorfor disse ogsaa beholdt omtrent samme Timeantal som i det forrige Skoleaar.

Efter mit paa Overveielse med mine Medlærere grundede Forslag bifaldt Directionen, at fra Skoleaarets Begyndelse efternævnte nye Lære- og Læsebøger indførtes til Brug ved Underviisningen i denne Skole: Abrahams's Franske Grammatik (successtvt fra II og III Kl. af); Borrings Etudes littéraires partie en vers i VI Kl.; Wolles Materialier til at indøve den Tydske Formlære; Strøms naturhistoriske Læsebog ved Siden af Braunsens og Dreiers Læsebog;

Boiesens forfattede Danske Sproglære i I og II Kl.; Moltbechs Danske Læsebog i I og tildeels II Kl.

Imedens Planen for Underviisningen i dette Skoleaar i flere Dele har været uferandret den samme som i sidst-afvigte Skoleaar blev fulgt, har den derimod i andre Henseender modtaget adskillige Modificationer; fornemmelig har den for Underviisningen i Modersmaalet i den nederste Klasse lagte Plan maattet undergaae nogen Forandring paa Grund af, at nu det Tydske Sprog i denne Klasse kom til i det Væsentlige at indtage den Plads, som for det Latinske havde indtaget. Smidlertid er den dog i Hovedsagen fremdeles bygget paa de samme Grundfætninger. Planen for Underviisningen i det Hele vil sees af følgende Oversigt: denne er i alt Væsentligt saavel i Indhold som i Form*) grundet paa de Meddelelser desangaaende, som Lærerne paa min Begjering enhver for sit Fag i dette Tiemed have tilstillet mig.

Oversigt over det i indværende Skoleaar Læste.

Dansk.

I Kl. De første grammatikalske Begreber, som ligge til Grund for al Sprogunderviisning, meddeles i denne Klasse i Modersmaalet, deels som en Veiledning til en klarere og bestemtere Forstaaelse og Tilguelse af Grammatikerne i de fremmede Sprog, der senere skulle læres i Skolen, deels ogsaa som et nødvendigt Hjælpe middel til at skrive orthographisk. Med Hensyn til det Omfang, i hvilket denne

*) Dette bemærkes blot med Hensyn til, at Oversigten ved nogle Fag eller Klasser er af større eller mindre Udførlighed, for det Meste efter som Lærerne meente at have noget særdeles at tilføie til det i tidligere Beretninger Meddelte og Forklarede.

grammatikalſke Underviisning meddeles i forſte Klaffe, er det blevet anſeet for tilſtrækkeligt, at Disciplene lærte at kjende de forſkjellige Beſtanddele i den enkelte Sætning i deres hyppigſt forekommende Skikkelſer. Udgangspunctet toges fra Betydningen af en Sætning og ſammes Hoveddele: Subject og Prædicat. Ved den noiere Beſteemmelse og Udvidelse af diſſe Sætningens Hovedelementer lededes Disciplene efterhaanden til at iſjelue imellem de forſkjellige Ordklaſſer og til at kjende andre almindelige grammatikalſke Beſteemmelſer ſom: Object, Genſynsobject o. ſ. v.; dernæſt forklaredeſ og indovedeſ det Almindeligſte af Veiningslæren. Overgangen til den ſammenſatte Sætning antydedeſ forelobig ved Behandlingen af Conjunctioner og Pronomina (de relative og interrogative). I Forbindelſe med en Lectie af et længere Stykke i Molbechs Læſebog, hvilket Disciplene bleve holdte til at oplæſe heit og tydeligen, ſamt til at gjøre Rede for ſaaledes, at man kunde prøve, hvorvidt de havde forſtaaet, hvad de læſte, have de til hver Gang (3 Timer i hver Uge) haft et lidet Stykke at forberede ſig paa hjemme, hvori de ſkulde oplede de grammatikalſke Beſteemmelſer, ſom de ere be- kjendte med. — Til Dvæle i Retſkrivning har Klaffen hver Uge haft to Stile, i forſte Halvaar blot efter Dictat, i ſidſte tillige Dverſættelſer af lettere tydſke Smaaſtykker, ſom iſorveien vare læſte. For at vænne Disciplene til en rigtig og tydelig Diction og for tillige at gjøre dem lidt bekjendte med Poesiens Frembringelſer, lærteſ flere Smaaadigte udenad af Kroſſings poetiſke Læſebog, og en Time anvendteſ nagentligen til at fremſige og forklare diſſe, ſamt til, naar Tid dertil levedeſ, af Bogen at oplæſe Vers, der ikke vare lærte udenad. II Kl. Hvad der var gjeemengaaet ganſke kort og almindeligt i forſte Klaffe, blev atter fuldſtændigen gjeemengaaet og udfyldt, idet Disciplene nu ikke alene lærte de grammatikalſke Hovedregler, men ogſaa de i Anmær-

ningerne i Bogen indeholdte speciellere Bemærkninger dertil. Derpaa skredes til Forklaringen af den sammensatte Sætning, de forskjellige Arter af Bisætninger, samt Maaden, hvorpaa de sættes i Forbindelse med Hovedsætningen. Efterat Disciplene saaledes havde lært at finde Rede i enhver, endog temmelig lang Periode, foretoges Læren om Skilletegnene; der viste, hvorledes disse for Diet understøtte Adskillelsen af de enkelte Sætninger, ofte antyde deres indbyrdes Forbindelse samt den Maade, hvorpaa et eller andet Udsagn fremføres, og hvorledes de derved i det Hele taget lette Opfattelsen og Forstaaelsen af den enkelte Periode og, gennem denne, af Sammenhængen i et givet Heelt. Paa samme Maade som i første Klasse have Disciplene her, i to egentlige Timer, havt et længere Stykke i Molbechs Læsebog at gennemsee, før ved Oplæsningen at gjøre Rede før Meningen; ved Siden deraf have de ligeledes havt et mindre Stykke til grammatisk Analyse, hvis Omfang naturligtvis udvidedes, alt eftersom man skred frem i Grammatiken. — De skriftlige Øvelser (2 L.) bestode i det første Halvaar meest i at oversætte Stykker fra Tydsk; nogle faa Gange øvedes Disciplene i at danne Exempler efter combinerede Regler i Grammatiken. I det andet Halvaar indskrænktes Oversættelserne, og der dicteredes atter, men uden at nævne Skilletegn, hvilke Disciplene efter den givne Anvisning selv skulde sætte til. Imod Slutningen af Skoleaaret øvedes de af og til i at nedskrive en lille fortalt Historie eller i at udfylde enkelte usammenhængende Ord til en Sætning. III Kl. Hele Boiesens Grammatik blev her gjenmengaet i 1 L. egentligen; det sidste Afsnit i Grammatiken, om Ordstillingen, af hvilket Noget leilighedsvis var omtalt i II Kl., blev her gjenmengaet i Sammenhæng. Den Tid, der fordetmeste blev tilovers fra Examinationen heri, anvendtes til Oplæsning af passende Stykker af Gold's prosaiske Læsebog, hvortil Disciplene ikke forberedte

sig hjemme. Hvad der heri muligens faldt dem vanskeligere at forstaae, forklaredes, og extemporalt foretoges grammatikalisk Analyse, mere for at bevare det engang i II Klasse Lærte end for egentlig i denne Henseende at gaae videre. Til skriftlige Øvelser havde 1 L. ugentligen: de bestode deels i Oversættelser fra Tydsk eller Latin, deels i Medskrivning af en mundtlig fortalt Historie, eller en concentreret Gjengivelse af en Levnetsbeskrivelse i Cornelius Nepos. Da hveranden Stil skreves hjemme, benyttedes den tiloversblevne Tid til extemporal Læsning i Holst's Læsebog. IV Kl. Af de to ugentlige Timer er den ene anvendt til skriftlige Øvelser. Disse bestode deels i Oversættelser fra Tydsk, Latin eller Fransk, deels i lettere Udarbejdelser, saasom Beskrivelser og især Fortællinger. Disse udarbejdedes stundom efter en Opgave, der antydede Fortællingens Art men dog overlod Disciplenens egen Opfindelse større Raaderum; ofte bestode de i Udvidelse af en i mere sammentrængt og kort Form givne Fortælling. Udarbejdelserne vare altsaa for en Deel Øvelser efter 18de og 20de Lektion af Borgens Veiledning. I det første Semester anvendtes den anden ugentlige Time til Øvelser i Oplæsning og i Forbindelse hermed til Meddelelse af Bemærkninger over Udtrykket o. s. v.; af og til læstes et poetisk Stykke udenad. I 2det Semester læstes Boiesens Grammatik; Foredraget herover oplystes og udvidedes ved saadanne grammatikaliske Bemærkninger og Sammenligninger, som ansaaes passende for denne Klasse ifølge det Punct, hvorpaa samme stod i Modenhed og Kundskab overhovedet. Derefter foretoges, som i første Halvaar, Øvelser i Oplæsning og i mundtligt Foredrag. V Kl. Boiesens Grammatik er læst og repeteret. Af Borgens Veiledning er lært og indøvet 22—27de samt 29de Lektion. I Holsts profaiske Læsebog er læst en stor Mængde af forskjellig Art til Øvelse deels i Oplæsning, deels i grammatikalisk Analyse og som

Exempler paa Stilens Egenskaber. Af Gølstis poetiske Læse-
 bog ere nogle faa Stykker lærte udenad. Hver Uge er skreven
 en Udarbeidelse, for det Meste hjemme, især af beskrivende
 og historisk Indhold, undertiden ogsaa af raisonnerende.
 Af og til ere der foretagne mindre mundtlige og skriftlige
 extemporale Stiilevelser. VI Kl. Den danske Litteraturs,
 især Poesiens, Historie fra Midten af det 18de Aarhundrede
 indtil omtrent 1820 er foredraget; dertil er især benyttet
 Thortsens Litteraturhistorie. For større Anskuelses og
 Interesses Skyld er der forelæst, afværende af Lærerne og
 Disciplene, en Deel Digte og Digterværker af Bvald,
 Vessel, Baggesen, Oehlenschläger og enkelte Andre, hvortil
 der sædvanlig af Læreren er knyttet enkelte æsthetiske, eller
 andre, oplysende Bemærkninger (tildeels efter Molbechs
 Forelæsninger over den Tids Poesie). Hver anden Uge er
 der skrevet en Udarbeidelse hjemme, i første Halvaar sædvan-
 lig over frie Opgaver, hvortil som oftest foreløbig leveredes
 en Disposition, og først efterat denne af Læreren var bedømt
 og gjennemgaaet, skreves Stilen; i sidste Semester har Ind-
 holdet afværende været taget af Religionslæren og Historien.

Latin.

II Kl. Af de 8 ugentlige Timer, som ere anviste Latinen,
 anvendtes de 4 Timer til at lære den latinske Formlære, efter
 Madvigs mindre Grammatik, indtil Dreddamelseslæren, fra
 § 1 til § 154, med Forbigaaelse af enkelte Anmærkninger.
 Efterfølgende Disciplene skredes frem i Formlæren, indveedes i de
 andre 4 Timer det Læste ved at oversætte de dertil svarende
 latinske og danske Exempler og Stykker i Grotens Læse-
 bog (ved Wesenberg); saaledes læstes og repeteredes i Aarets
 Løb jevnside med Fremgangen i Grammatik udvalgte
 Exempler i Stykkerne Nr. 1—49. III Kl. Af de 9 ugent-
 lige Timer bleve de 4 benyttede til Læsning af Forfattere.

I det første Halvaar læstes statarisk og repeteredes de 30 første Capitler af *Cornelius Nepos* (Milliades—Cimon incl.) I det næste Halvaar læstes i 2 ugentlige Timer de følgende 19 Capitler (Cimon—Thrasylbulus incl.), og det hele læste Pensum repeteredes. Curserisk læstes i de 2 andre Timer 2den og Halvparten af 3die Bog af Phædri Fabler, paa hvilke Disciplene selv forberedte sig hjemme ved Hjælp af de til hver Fabel givne Anmærkninger i Lindbergs Udgave. — Af Madvigs større Grammatik læstes og repeteredes Formlæren i smaa Lectier til de Timer, hvori læstes Forfattere; til Syntaxen i Forbindelse med Stiløvelser anvendtes 4 ugentlige Timer, og i disse læstes og repeteredes Casuslæren med Undtagelse af de fleste Anmærkninger. Hver enkelt Regel blev indøvet ved mundtlig Oversættelse af de tilsvarende Exempler i Trojels Samling. To Gange om Ugen skreves latinisk Stil (1 Gang paa Skolen og 1 Gang hjemme), hvortil Stykker valgtes i Trojels Exempelsamling, der isorveien vare gjennemgaaede. IV Kl. Først læstes 4 Timer ugentlig *Cæsar* de B. G. lib. I statarisk, og saaledes at Disciplene tillige forberedte sig paa at retroverttere Lectien, hvilken Dvælse næsten daglig foretoges. I det sidste Semester læstes 2 Timer ugentlig af *Ovids* *Metamorphoses* efter *Feldbauchs* *Chrestomathie* Nr. XX, XXII og XXIII v. 1—259 (ialt henved 550 Vers) statarisk; Disciplene gjordes bekendte med Hexametret og ovedes i at skandere; i 2 andre Timer læstes først *Cæsar* de B. G. lib. II curserisk og extemperalt; derpaa repeteredes lectieviss deraf C. 1—14, uden at Lectien blev videre gennemgaaet. Tilslidst repeteredes alt det Læste; Formlæren af Madvigs *Sproglaere* repeteredes efterhaanden i de til Forfatterlæsning anvendte Timer. I 3 særskilte ugentlige Timer læstes og repeteredes først et Udvalg af 2det Udsnit af Syntaxen, og derpaa repeteredes baade 1ste Udsnit og det af 2det Udsnit Læste. To Gange om Ugen skreves en Stil hjemme

(efter Ingerslevs Materialier); naar Nettelserne i disse vare gjennemgaaede for Disciplene paa Skolen, anvendtes Resten af Timerne til mundtlige eller skriftlige extemporale Stiiløvelser (først efter Trojels Exempler, siden efter Ingerslevs Materialier). Af Bojesens Romerske Antiquiteter læstes Ufsnittet om Krigsvæsenet. V Kl. Først blev i 3 Timer Ciceros Tale pro Rose. Amer. læst statarisk og repeteret; der retroverteredes hyppigen som i IV Kl. Samtidig hermed læstes i 1 Time ugentlig extemporalt *Cæsar* de B. G. lib. VI og lib. VII, c. 1—20. I andet Semester anvendtes først 3, senere 2 Timer ugentlig til Ovids Metamorphoser, hvoraf læstes statarisk og repeteredes Nr. XX, XXII, XXIII og XXIV (omtrent 800 Vers) i Feldbauchs Chrestomathie; samtidigen hermed læstes i 2, senere 3 ugentlige Timer først extemporalt *Cicero* p. leg. Manil. c. 1—15; derefter læstes hele denne Tale af Disciplene med egen Forberedelse, og repeteredes. I Madwigs Grammatik læstes i første Semester i 3 ugentlige Timer Orddannelseslæren; derpaa læstes og for største Delen repeteredes 2det Ufsnit af Syntaxen (med Forbigaaelse af enkelte Ting). I 2det Semester repeteredes i 2 ugentlige Timer baade 1ste og 2det Ufsnit af Syntaxen. Hver Uge skreves 2 Stile hjemme; efterat Nettelserne vare gjennemgaaede for Disciplene, anvendtes Resten af Timerne til skriftlige, undertiden til mundtlige extemporale Stiiløvelser (den sidste Uge var iaar mindre passende paa Grund af den store Afstand imellem Disciplenes Kundskaber). Af Bojesens Romerske Antiquiteter læstes noget om Retsvæsenet. VI Kl. Statarisk læstes først Ciceros Disput. Tuscull. lib. II og V., i Reglen saaledes, at Disciplene selv forberedte sig paa det opgivne Pensum (c. 2 Capitler), og kun af og til en Deel deraf blev gjennemgaaet; paa samme Maade læstes derefter *Virgils* Æn. lib. 2, imedens af *Livius* lib. 21 3tet blev forud gjennemgaaet. Af *Horats's* Odd. lib. III og samtlige Epistoll.

blev det Meste forud gjennemgaaet. Extemporalt (1 T. udl.) læstes *Sallust*. Iugurtha c. 1—58 og *Livius* lib. 22, c. 1—40; til anden cursorisk Læsning levedes iaar ingen Tid. Af Grammatik læstes i egne Timer ikkun Afsnittet om Ord-dannelseslæren og om Metriken. Til Stilovelsor anvendtes 3 Timer egentligen, 2 til skriftlige, 1 til mundtlige. Imod Slutningen af Skoleaaret repeteredes af Bojesens Romerske Antiquiteter det isjor læste Afsnit om det offentlige Liv og læstes Afsnittet om det private Liv. Ligeledes repeteredes den isjor meddeelte Oversigt over de vigtigste Afsnit af den Græske Mythologie, hvorefter samme sluttedes og et kort Afrids af de vigtigste særegne Romerske Myther meddeltes. Foredraget oplystes ved Forevisning af Afbildninger og Paster.

Græsk.

III Kl. I fire egentlige Timer er Formlæren efter Langes græske Grammatik læst indtil Conjugationen paa „*μ*“ incl., og det Læste indovet efter Bergs græske Læsebog for Begyndere, 1ste Deel. I Grammatiken er foruden det, som angaaer den episke Dialect, forbigaaet Afsnittet om Stavelfernes Qvantitet (det Almindeligste blev sagt Disciplene mundtligt), Adskilligt om Accenterne samt enkelte Anmærkninger. I Bergs Læsebog bleve i 1ste Cursus som oftest de sidste Par Linier i hvert enkelt Stykke forbigaaede. Af 2det Cursus læstes kun til Side 43, og i 3die Cursus blev hvert 2det Stykke af Mangel paa Tid ikke medtaget. Af de danske Stykker ere kun nogle faa i 1ste Cursus blevne oversatte paa Græsk. IV Kl. I Langes Grammatik er repeteret det i III Kl. Læste med Tilfoielse af Adskilligt, der tidligere var forbigaaet; dernæst ere de anomale og defective Verber læste (dog med Forbigaaelse af Adskilligt). Af Bergs græske Læsebog 2det Mars Cursus er læst fra S. 33 (Xepistike Fabler) til S. 71. V Kl. I Begyndelsen anvendtes alle

5 Timer egentlig til Læsning af Homers Odyssee og til at lære Bemærkningerne om den episke Dialect i Grammatiken. Efter et Par Maaneders Forløb toges de 3 egentlige Timer til *Xenophons* Anabasis, hvoraf læstes 1ste Bog. Af Odysseen læstes de første Sange. Derpaa lærtes den ioniske Dialect, og læstes af *Herodot* lib. VIII c. 1—70. Tilfødt repeteredes alt det Læste undtagen *Herodot*. Ogsaa det Meste af Formlæren i Grammatiken er repeteret. Af *Bojesens* Græske Antiquiteter er læst og repeteret Noget af den almindelige Indledning og hele Afsnittet om den heroiske Tid. VI Kl. Først læstes *Homer* II. lib. 7 og 8, længere hen i Mæret lib. 9 og 10: Disciplene forberedede sig selv derpaa, uden at Noget blev gjennemgaaet. Ved Læsningen heraf indøvedes især Formlæren. Derpaa læstes Syntaxen af *Langes* Grammatik: i den Deel af hver Time, som under denne Læsning i Reglen blev tilovers, læstes extemporalt *Homers* Odys. lib. 3. Herefter læstes *Xenophons* Memor. Soer. lib. 2 og 3, *Platos* Kriton og cursivt *Homers* Odys. lib. 4. Endeligen læstes *Euripides's* Medea. Til den ovenfor S. 15 omtalte Oversigt over Mythologien anvendtes ogsaa en Deel af de til den Græske Underviisning ansatte Timer.

Hebraisk.

IV Kl. (2 T.) Disciplene have læst videre i Genesis fra Kap. 29—50, derpaa i det sidste Semester repeteret hele Genesis og ligeledes gjennemgaaet *Lindbergs* Grammatik.

Tydsk.

I Kl. *J Rungs* Lesebog er læst S. 62—140, S. 160—185 og efter *Sjorts* Grammatik Artiklen, Hjælpeverberne og Verberne af 1ste Conjugation, regelmæssige og uregelmæssige; det Læste er indøvet efter *Wolles* Materialier. *J Begyndelsen* anvendtes al Tiden paa Dvæle i rigtig Udtale og Dplæsning, siden kom Oversættelse til og i 2det

Halvaar Grammatik tilligemed sammens Indevælsse. Noget af det Opgivne er lært idenad (S. 66—74); og i det sidste Halvaar ere skriftlige Øvelser (Afskrivning, Dictat og skriftlig Oversættelse af det i Materialierne Læste) anstillede.

II Kl. Af de 3 ugentlige Timer anvendtes i Reglen 2 til Kungs Læsebog, 1 til Grammatik og dens Indevælsse. I Hjorts tydske Grammatik er læst: 2den Conjugation, de uregelmæssige Verber efter 1ste, Reglerne om nægte og ægte sammensatte Verber (de om Verber sammensatte med durch, über, um og unter undtagne) og om Brugen af haben og sein; det Hele er repeteret tilligemed første Conjugation, som var læst forrige Aar i 1ste Classse. Hvert Afsnit blev indøvet ved de tilsvarende Stykker i Wolles Materialier (S. 18—31). I Kungs Læsebog (3die Udgave) er læst: S. 86—117, 162—182, 191—213. Foruden stadig Analyse af de i Lectierne forekommende Verber ere Disciplene hyppigen øvede i at retrovertere; og den Tid, der ei sjelden blev tilovers i Grammatiktimerne, som ogsaa undertiden i de andre tydske Timer, anvendtes til extemporal Oversættelse.

III Kl. I Hjorts Grammatik er læst Substantivernes Declination, indøvet ved Wolles Materialier; i Hjorts Læsebog S. 28—61 (2den Udgave).

IV Kl. I Grammatiken: Substantivernes og Adjectivernes Declination, Comparationen, Pronomina: udvalgte Exempler af Bresemanns Stiløvelser. I Hjorts Læsebog S. 127—162 (2den Udg.).

V Kl. I Hjorts Læsebog (2den Udg.) er læst lectieviis S. 288—313, 337—357, 389—411. I første Halvaar blev Lectien ikke altid, i sidste aldrig gjennemgaaet. Extemporalt er læst S. 358—388. Af Hjorts Grammatik er læst Kjensreglerne og Declinationerne, om de sammensatte Verber, om Hjelpeverberne og om Præpositionerne; det Vigtigste af den øvrige Formulære er ogsaa repeteret. Af Bresemanns Stiløvelser er læst (mundtlig) næsten Alt, hvad der blot angaaer

Formulæren, de første 16 Sider og enkelte andre Stykker kun extemporalt. Af og til er Noget nedskrevet. VI Kl. Schillers Den Carlos, for største Deelen som Lectie, men uden at gjenneaaes; derpaa Goethes Hermann und Dorothea, ogsaa lectievís; nogle Betragtninger over dette Digt af W. Humboldts Afhandling derover ere forelæste af Læreren. Extemporalt er læst en Deel af Schillers Fremstilling af Reformationskrigene i Frankrig. I Hjorts Grammatik er Syntaxen og Kjensreglerne lærte og siden hele Grammatiken repeteret. Af Bresemanns Stiløvelser er deels skrevet, deels læst, og repeteret S. 107—122; extemporalt S. 123 til Enden. Af Molbechs danske Læsebog er oversat paa Lydst deels skriftligt, deels mundtligt, som Lectie eller extemporalt, S. 36—64.

Fransf.

II Kl. (I det første Halvaar 3 Timer egentligen, i det sidste ifkun 2.) Af Borrings Manuel des enf. er læst S. 1—29. I Begyndelsen anvendtes Tiden alene paa Dvelse i Udtale og Dplæsning, først senere kom Oversættelse til; af det opgivne Pensum er lært udenad S. 6—12; Noget af Ordksamlingen i samme Læsebog er lært. III Kl. I Borrings Manuel des enf. er læst S. 1—53, af hvilket Pensum er lært udenad S. 15—21 tilligemed Noget af Ordksamlingen. Efter Abrahams's Grammatik er læst Artiklen og Hjælpeverberne, som ere indøvede efter Ingerslevs Materialier. I det første Halvaar anvendtes Tiden paa Dvelse i Udtale og Oversættelse, først i det sidste Halvaar er begyndt med Grammatik og sammes Indøvelse, ligesom ogsaa i dette Halvaar skriftlige Dvelser (Afskrivning, Dictat og Oversættelse af noget i Materialierne Læst) ere anstillede. IV Kl. Af Borrings Læsebog for Mellemklassen er læst S. 74—111. Hele Formulæren er læst eller repeteret undtagen det, som Discipleue ifjor havde læst i III Kl. (Artiklen og Hjælpeverberne),

samt de uregelmæssige Verber efter 4de Conjugation. Det Tilsvarende er læst i Ingerslevs Materialier. Noget af Lectien i Lærebogen er som oftest lært udenad, og tillige ere skriftlige Øvelser (som i II og III Kl.) anstillede. V Kl. Borrings Læsebog for Mellemklasser S. 74—132. Hele Formlæren er læst eller repeteret og inddrevet ved Ingerslevs Materialier. Desuden er af Borrings Stiløvelser mundtlig oversat S. 1—15; Udenadslæren og skriftlige Øvelser som i de foregaaende Klasser. VI Kl. I Borrings études littéraires p. en prose er læst S. 32—46, S. 105—133 og i Sammes ét. litt. p. en vers S. 1—26, S. 41—73 og S. 155—165. Borrings Grammatik er læst og til dens Indøvelse ere benyttede Sammes Stiløvelser, af hvilke alle de med lige Nummere betegnede Stykker ere læste (dog med Forbigaaelse af endeel Exempler). En Deel af Lectien i Lærebogen er som oftest retroverteret, og i det første Halvaar er det i Stiløvelserne alt Læste blevet benyttet til skriftlig Oversættelse; i det sidste Halvaar ere virkelige Stiløvelser (Oversættelse fra Dansk til Fransk af Noget ikke tilforn Læst) blevne foretagne een Time ugentlig, ligesom ogsaa extemporale Øvelser i mundtlig Oversættelse fra Fransk til Dansk og undertiden omvendt fra Dansk til Fransk ere anstillede.

Religion.

I Kl. I Dangaards og Stockholms Bibelhistorie: det gamle Testamente S. 1—74. Bibellæsning: Lucas Evangelium. Desuden have Disciplene lært de 10 Bud efter Luthers lille Katechismus og 12 Psalmer af det nye Tillæg til Psalmebogen. II Kl. I Valles Lærebog: 1—3 Kap. Dangaards og Stockholms Bibelhistorie: det nye Testamente S. 97—175. Bibellæsning: Matthæi Evangelium. Desuden have Disciplene lært de 3 Troesartikler efter Luthers lille Katechismus og 15 Psalmer af Tillægget til Psalmebogen. III Kl. Valles Lærebog 4de, 5te og 7de Kap.

Kalkars Bibelhistorie S. 1—70 (o: til Lovgivningen). Bibel- læsning: Lucas Evangelium. Efter Luthers lille Katechis- mus have Disciplene lært: Troesartiklerne, Fadervor og Sacramenterne. IV Kl. Valles Lærebog 6te og 8de Kap. Kalkars Bibelhistorie S. 70—187 (o: til Rigets Deling). Bibellæsning: Apostlernes Gjerninger. V Kl. Fogtmanns Lærebog § 1—59 (o: til Læren om Pligterne). Kalkars Bibelhistorie: S. 247—311 (o: fra Griset til Jerusalem's Ddelæggesse). Bibellæsning: Jacobs, 1. Peters, 1., 2. og 3. Johannes's Breve samt Brevet til Epheserne. VI Kl. Fogtmanns Lærebog § 98 til Enden. Herslebs større Bibel- historie S. 267 til Enden (o: fra Apostelhistorien) samt hele Bogen repeteret. I det nye Testamente er exegetisk gjenemgaaet og læst i Grundproget Johannes Evangelium Kap. 1—11 og det Øvrige af Evangeliet repeteret. Curseriøst er læst efter den danske Oversættelse Pauli 1ste Brev til Korinthierne.

Historie.

I Kl. Ingerslevs fragmentariske Historie forfra indtil Keiserne i Rom. II Kl. Samme Lærebog fra de Gracchiske Uroligheder indtil Enden. III Kl. Rosfods gamle Historie forfra indtil den store Folkevandring (Noget blev, fordi der ikke blev Tid til at fuldende dette temmelig store Pensum, ikke repeteret). IV Kl. Allens Lærebog i Danmarks Hi- storie, med Forbigaaelse af Meget. V Kl. Det Uffnit af Allens Danmarks Historie, som isjer ikke blev fuldendt i IV Kl. (fra 1766), læstes først: derefter af Estrups Verdens- historie forfra indtil omtrent Aar 200 e. Chr. VI Kl. Dan- marks Historie fra 1699 til Enden, efter Allens Lærebog; næsten hele den nyere Historie er repeteret efter Rosfods Lærebog.

Geographic.

I Kl. Ingerslevs mindre Geographic med Forbigaaelse af Alt med den mindre Stil. II Kl. Samme Lærebog,

saaledes at Alt læstes med. III Kl. Ingerslevs større Geographie: fra den Skandinaviske Halvø til det Britiske Rige incl., med Forbigaaelse af Meget. IV Kl. Fra Preussen til Frankrig incl., med Forbigaaelse af Udskilligt. V Kl. Fra Lydskland til Grækenland incl. VI Kl. Østerrig, Danmark, Holland, Belgien, det Britiske Rige, Spanien, Portugal, Asien, Afrika, Amerika, Australien; en stor Deel af det Dvrige er repeteret. Estrups Grundlinier af den gamle Geographie.

Mathematisk.

A. Praktisk Regning.

I Kl. To Disciple regne Selskabs- og Renteregning, Tjorten Regula de Tri i hele Tal og Brok, Gen Addition med benævnte Tal. II Kl. Fyre Disciple regne Berelregning, To Rentes- og Selskabsregning, de Dvrige Regula de Tri i Brok. III Kl. To Disciple regne Berel-, Selskabs- og Renteregning, To Dvvelsesexempler i Regula de Tri og Gen Regula de Tri i Brok.

B. Arithmetik.

III Kl. Steens Elementer, Art. 1—37. IV Kl. Samme Bog heelt. V Kl. Fallesens Mathematisk, Art. 1—47 samt Læren om Potenser og Rodstørrelser. VI Kl. Hele Fallesens Mathematisk, med Forbigaaelse af Udskilligt.

C. Geometrie.

IV Kl. Oppermanns Geometrie, Art. 1—169; V Kl. Art. 169—321, med Forbigaaelse af Art. 249—257; VI Kl. Art. 233—507 (med Forbigaaelse af Art. 249—257, 329—339, 370—374, 379—413, 450—469, 477, 480—486). I V og VI Kl. skreves 2 mathematisk Dpgaver maanedsligen.

Naturhistorie.

Efter Branssens og Drejers Zoologie og Botanik er læst i I Kl. Mennesket og Pattedyrene, i II Kl. Fuglene, i III Kl. Krybdyr og Fiske og repeteret det Vigtigste af de øvrige Dceendyrklasser, i IV Kl. Krybdyr, Fiske, og repeteret de øvrige Dceendyrklasser samt læst af Leddyrene til Krustaccerne; i V Kl. Leddyr og Bloddyr. I de 3 nederste Klasser er tillige benyttet, meest som Læsebog, Naturhistorisk Læsebog af Strøm.

Da denne Discipline blev indført for 2 Aar siden, blev det nødvendigt at begynde forfra i alle Klasser, og som en Folge heraf ere de læste Pensn i IV og V Klasse forskjellig fra dem, som ville blive læste for Fremtiden (i IV Klasse Leddyr og Bloddyr, i V Klasse Botanik).

Kalligraphie og Tegning.

Bed Underviisningen i Kalligraphie er i dette Skoleaar fulgt den samme Fremgangsmaade, som i det sidst forlobne. I Tegning, hvori Underviisning iaar er meddeelt ogsaa i IV Klasse 1 Time egentligen, har man efter den nye Underviisningsplan, der for Fremtiden indskrænker denne Læregjenstand til de 3 nederste Klasser, maattet søge at gaae lidt hurtigere fremad. Dog er Fremgangsmaaden i alt det Væsentlige den samme som istsjor, men alle Figurerne paa de enkelte Tabeller efter Setschs og Ursins geometriske Tegnelære blive nu ikke gjennemtegnede, fordi Disciplene derved i de 3 Aar, der ere bestemte til Tegning, da ikke kunde faae et saa stort Antal af forskjellige Slags Tegninger gjennemgaaede, som det er ønskeligt.

Efter den nye Underviisningsplan er for Fremtiden lagt følgende Plan for Tegneunderviisningen i et treaarigt Cursus:

Det første Aar vil herester næsten alene blive anvendt til at øve Haanden og Diet i Fasthed, og vil hertil blive

brugt 1ste og 2det Hefte af den paa B. M. Meiers Forlag udkomne systematiske Tegnebog, samt Hetschs og Ursins Ta-beller over enkelte og sammensatte Figurer og Vasar; den geometriske Tegning udsættes formentligen vigtigere til II Kl. I andet Aar vil blive tegnet efter Hetschs og Ursins geo-metriske Tegnelære venteligen indtil Spiralerne incl., samt efter Staaltraadfigurer og Klodser. I tredje Aar vil den geometriske Tegning blive fortsat, ligesom der vil blive givet Anviisning til at tegne efter opstillede Vasar, til Schattering, Perspektiv o. s. v.

Det lader sig neppe forudsætte, at nogen Discipel med 2 Timers egentlig Underviisning vil bringe det videre, end som foran er anført; men ønskeligt vil det være, om Di-sciplene af egen Drift ville søge at gaae videre frem.

Den i sidste Skoleesterretninger S. 29 f. omhandlede Aftenskole har i den største Deel af Aarets Løb været be-nyttet af 20 Disciple, i det sidste Par Maaneder af 16. Jeg haaber, at det skal lykkes mig fremdeles at bevare ved Skolen en Indretning, som jeg mener at kunne være saa nyttig.

Skolens Bibliothek

har, efterat den i Esterretningerne for sidste Skoleaar med-delte Herteegnelse var sluttet, modtaget følgende Tilvært (de med * betegnede Skrifter ere sendte fra den kongelige Direc-tion for Universitetet og de lærde Skoler, de med † be- tegnede ere kjøbt paa Bogauktioner):

1. Theologie og orientalsk Litteratur.

Bibelen, Pragtudgaven med Staatsstik ved Dr. Kalkar. Kjøbenhavn
1815—46. 22—46 S.

2. Græsk og Latinff Philologie.

- Sophoclis Tragoediæ rec. & explan. *Ed Wunderus.* Gothæ 1815.
Vol. II. Sect. II.
- Griechische Prosaiker in n. Uebers. S. 21; 72—78; 90—94; 112; 115;
125; 132; 133.
- Krüger:** Xenophons Anabasis. 1826.
- †Aristophanis Comoediæ ed. *Dindorf.* 1—11 (1 vol). Lips. 1830.
- †M. T. Ciceronis orationes Philippicæ in Antonium ed. *G. G. Wernsdorff.* Lips. 1821. 2 voll.
- †C. Suetonii Tranquilli Opera ed. *F. A. Wolfius.* Lips. 1802. 2 vol.
- †Emendationes Livianæ scr. *G. L. Walchius.* Berol. 1815.
- †S. Aurelii Propertii carmina ed. *C. Lachmann.* Lips 1816.
- †M. Tullii Ciceronis orationum &c. fragmenta ed. *B. G. Niebuhr.*
Romæ 1825.
- Römische Prosaiker: in n. Uebers.: Cicero 56—68; 77—79.
— — Cæsar 4. 6.
— — Tacitus 6—8. 10. S.
- Oratores Attici rec. I. G. Baileus & Sauppius.** Fasc. 7. Turici 1816.
- Dünker:** Kritik und Erklärung der Horazischen Gedichte. 5 Th.
Braunschweig 1846.
- †L. I. W. Loci tres ex Annalibus Taciti explanati. Gryphiæ 1817.
- Latinff-Daust Ordbog af Arnesen 1. og 2. S. Kjøbenhavn 1845.
- Grundriß der Griechischen Litteratur v. **G. Bernhardt.** Halle 1815.
2ter Theil.
- Beschreibung Roms. Ein Auszug aus der Beschreib. d. Stadt Rom
v. **E. Platner** u. **L. Ulrichs.** 1845.
- †Mythologus v. **Ph. Buttmann.** Berlin 1828. 1 B.
- Geschichte des Römischen Rechts v. **J. Walter.** Bonn 1845. 1 u. 2
Lieferung.
- Hellenische Alterthumskunde v. **Dr. W. Wachsmuth.** II, 5 S. — End.
Halle 1845.
- Stephani Thesaurus** Gr. linguæ vol. V fasc. 6. Vol. VI fasc. 1—5.
- Pauly:** Real-Encyclopædie 57—70. Lief.
- Die Mythologie d. Griechen u. Römer v. **Dr. M. W. Seffter.**
Brandenburg 1845.
- Denkmäler d. alten Kunst v. **K. O. Müller** u. **J. Wieseler.** 2 Bd. 3 Hest.
- †Nizolius s. thesaurus Ciceron. ed. *I. Cellarius.* Basil. 1593.
- †**H. Girt:** Bilderbuch d. Mythologie, Archæologie und Kunst. Berlin
1805—16. 1—2 Bd.
- †**Krüger:** Untersuch. aus d. Gebiete d. lat. Sprachschre. Braunschweig
1820—27. 1—3 Bd.

- † *Ernesti*: Onomasticon poetarum illust. Halis Sax. 1818.
 † — Opuscula. Lips. 1791.
 † *Hemsterhusii*: Orationes ed. Ruhken. Wittenberg 1822.
 † *Platner*: Die Processen und die Klagen bei den Aitikern. Darmstadt 1824—1825. I—II Bd.
 † *Brøndsted*: Die Bronzen v. Siris. Kjøbenhavn 1837.
 † — De cista ænea m. R. Kjøbenhavn 1834.

3. Historie.

- * *Beckers* Verdenshistorie oversat af Riise. Kjøbenhavn 1815. XII Bd. 5 og 6 S. XIII Bd.
Thiers: Consulatets og Keiserdommets Historie. 1—29 Levering. Kjøbenhavn 1816.
 — Den Franke Revolutionshistorie overs. af Rosen. 32 Hft. til Enden.
Sneedorff-Birch: Udsigt over den Nordiske Mytheløgie.
 Stamtable over Familien *Teilmann*, udg. af Cand. Theol. N. *Teilmann* (foræret af Udg.).

4. Geographi, Topographic, Statistif.

- Schulatlaf d. neueren Erdfunde m. Randzeichnungen von Dr. Carl Vogel. Leipzig 1816.
 Hülsbuch z. neuen Schulatlaf v. Dr. C. Vogel. Leipzig 1813.
 *Stats-Budget for Aaret 1816.
 *Regnskabs-Oversigt for 1814 over samtlige Statkeindtægter og Udgifter.
 *Kort over Ringkjøbing Amt af Mansa.
 Den danske Stats Statistif. I Bd. II Bd. 1—3 S. af N. J. Bergsøe.
 Historifk Statistifk Fremstilling af Danmarks National- og Statshuus-holdning af Nathanson. Kjøbenhavn 1836.

5. Nhere Sprog og Literatur.

- Cinq-Mars par *Alfred de Vigny*. Paris. 1812.
 Les Méandres par *Leon Gozlan*. Paris. 1837. 2 voll.
 Le Nord. Revue de la littérature française. Red. Thisted 1815. Nr. 1—26.
 † *Enten-Elter*, et Livsfragment udg. af Victor *Erémira*. Kjøbenhavn 1813. 2 Desc.
 † En Vandring i Syden, Erindringer ved *Emanuel St. Zermidab*. Kjøbenhavn 1813.
 † *Schach* Staffeldts samlede Digte, udgivne ved *J. L. Liebenberg*. Kjøbenhavn. 1813, 2 Desc.

- † **Jens Baggesens Biographie** ved August Baggesen. 1ste Bind. Kjøbenhavn 1813.
- † **Gebichte v. J. F. v. Eichendorff**. Berlin 1837.
- † **J. N. Bruun**: Samling af mindre Digte. Kjøbenhavn 1791.
- † **J. C. Gutfeld**: Samlede Poesier. Kjøbenhavn 1791.
- † **S. W. Lundbye**: Rhapsodier udg. af K. S. Seidelin. Kjøbenhavn 1801.
- † **C. B. Tullin**: Udvalgte Digte udg. af K. S. Seidelin. Kjøbenhavn 1799.
- † **S. W. Kiber**: Samlede Digte. Kjøbenhavn 1803. 2 Dele.
- † **M. C. Bruun**: Poetiske Fersøg. 1ste Deel og 2den Deels 1ste H.
- † **J. G. v. Herder**: Sämmtliche Werke. Tübingen 1805—6. 21 B.
- † **S. Hertz**: Kong Renés Datter. Lyrikk Drama. Kjøbenhavn 1815.
- † **Paludan-Müller**: Dryadens Bryllup. Et dramatisk Digt. Kjøbenhavn 1841.
- † **S. P. Holst**: Gioachino. Romantisk Drama. Kjøbenhavn 1841.
- † **Søedt**: Lyriske Studier. Kjøbenhavn 1844.
- † **Kalidasas**: Sakuntala, Stueespil oversat og forklaret af Mag. M. Sammerich. Kjøbenhavn 1845.
- † **Marryat**: Violet's Reiser og Eventyr. 2 Dele. Kjøbenhavn 1844.
- † **Wachsmuth**: Weimars Musenhof, histor. Skizze. Berlin 1844.
- Oehlschläger**: Maddin. Kjøbenhavn 1845.
- Nordens Guder. Kjøbenhavn 1846.
- Petersen**: Det Danske, Norske og Svenske Sprog's Historie.
- S. J. Vinzer**: Dansk Sproglære. 1816.

6. Philosophie, Pædagogik, Methodik og Underviisningsvæsen.

- Pædagogische Realencyclopædie** red. v. C. G. Hergang. Grimma 1845. II. Bd. 11te—15de H.
- Haandbog i Underviisnings- og Opdragelseslæren** af Dr. Curtmann, oversat af J. Jensen. Kjøbenhavn 1845.
- Den videnskabelige Realskole i Aarhus**. Beretning og Forslag af Cl. Junck. Kjøbenhavn 1845.
- Om det mundtlige Foredrag, hvorfor og hvorledes det bør udbilledes i vort Underviisningsvæsen, af Mag. M. Sammerich. Kbh. 1841.
- † **Methodik der deutschen Stylübungen** v. Falkmann. Hannover 1823.
- † **Material z. deutsch. Stylübungen** v. Hänle. I—V. Frankfurt 1822—26.
- Om Reformerne i de lærde Skoler, ved Prof. Suhr. Kbhvn. 1845.

7. **Mathematisk, Naturvidenskab.**

Danmarks Hille af **H. Krøyer**. 1838.

Haandbog i Physiologien af **D. J. Eschricht**. 1831—1840.

† **Koch**, synopsis floræ Germanicæ. Ed. 2da. Francof. 1843.

† **Zumboldt**: über die chemische Zerlegung d. Luftkreises m. **K. Braunschweig** 1799.

† **Linß**: Grundriß d. Physik. Hamburg 1798.

† **J. C. Schäffer**: Ueber Schwämme, Polypen, Conchylien m. **K. Regensburg** 1753—56. 2 Dele.

Petit: Lærebog i Botanik. Kjøbenhavn 1815.

8. **Tidsskrifter, Efterretninger**

om lærde Selskaber, videnskabelige Indretninger, Examina,
Forelæsninger o. M.

For Litteratur og Kritik. Et Hjerdingaarskrift udg. af **Fyens Stifts**
litt. Selskab. Red. af **L. Selweg**. 3die Bind.

Berliner Litterarische Zeitung 1845 Nr. 35—101; 1846 Nr. 1—41.

Reperitorium d. classischen Philologie u. s. w. Herausg. v. **Mühlmann**
und **Denicke** 1844 & 45 (3 Hft.)

*Charakterlister over Examen artium i Kjøbenhavn 1815.

*Kjøbenhavns Universitets Aarbog for 1844 af **Selmer**. Kbhvn. 1845.

*Historisk Tidsskrift af **C. Molbech** 6 B. 1 og 2 Hft. Kbhvn. 1845.

Dansk Ugeskrift af **Schouwv**, Nr. 190—191.

Forelæsninger ved Kjøbenhavns Universitet og den polytechniske Lære-
anstalt i Vintersemestret 1845—1846.

*Index lectionum for 1845—46.

*Oversigt over det kgl. danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger etc.
ved **H. C. Ørsted**, Nr. 5—8.

*Examen artium extraordinarium i Kjøbenhavn 1845.

9. **Disputationer.**

*De Parallelismo Syntaxis Græcæ & Latine usu casus Genitivi de-
monstrato ser. **G. F. G. Lund**. Kbhvn. 1815.

*Egteskabet betragtet fra et ethist. historisk Standpunkt af **J. S. Sagen**.
Kbhvn. 1845.

*De vi & natura infiniti Mathematici ser. **A. Steen**. Kbhvn. 1845.

*De auscultatione obstetricia ejusque vi in forcipem applicandam.
ser. **Reumert**. 1815.

*Om det jødiske Folks Tilstand i den persiske Periode, af **H. Brøchner**.
Kbhvn. 1815.

*De rationibus physiologicis humoris aquei oculi humani, sc. **H. Lehmann**.
Hauniae 1816.

**Emendationes locorum aliquot Homericorum*, se. *S. L. Povelsen*.
Haunia 1846.

10. Programmer og andre Veilighedsfrifter.

**Annalium Paulinorum Adumbratio*, scr. *J. P. Mynster*. Kbhvn. 1845.
Progr. ved Bispevielse.

*Om de ubilkaarlige Livsyttringers Forhold til de vilkaarlige, og om deres Afhængighed af Nervesystemet, af *Eschricht*. Progr. fra Universitetet paa Kongens Fødselsdag 1845.

*Om Retsordenens Natur og Væsen af *Bornemann*. Program fra Universitetet ved Rectorssifte 1845.

*Bidrag til Kolding lærde Skoles Historie. Indb. til Høitideligheden i Anl. af den nye Skolebygning's Indvielse, af Rector Mag. *C. S. Ingerslev*; tilligemed Cantate af Overlærer *Trojel*.

*Om flere af den ældre Verdens religiøse Myther og om deres Forhold saavel indbyrdes, som til den høiere Sandhed. Program fra Sorø til Kongens Fødselsdag 1845 af *C. Sauch*.

**Metropolitanskolen*: Skolefesterretninger af Prof. *B. Borgen*.

**Borgerbydsskolen paa Christianshavn*: Om Realskolens Væsen og om Realclasserne i Borgerbydsskolen paa Christianshavn, af Mag. *M. Hammerich*.

**Det v. Westenske Institut*: Skolefesterretninger af *Bohr*.

**Sorø Skole*: Bidrag til Færtotningen af *Aristoteles's* Bøger om Staten, af Dr. *Bojesen*. 2den Deel.

**Frederiksborg Skole*: Prøver af en Lærebog i Verdenshistorien af *Abj. Königsfeldt*.

**Koeskilde Skole*: Om Accentuationens Gyldighed i de gamle Sprog, af Rector, Etatsraad Dr. *Bloch*.

**Slagelse Skole*: De Bremiske Erkebispers Bestræbelser for at vedligeholde deres Høihed over den nordiske Kirke, af *Overl. Thrige*.

**Vordingborg Skole*: Oversigt over Europas Folkstammer, af *Abj. E. Lembcke*.

**Ronne Skole*: Skolefesterretninger af Rector Mag. *Whitte*.

**Nykjøbing*: Skolefesterretninger af Rector *Kosendahl*.

**Odense Skole*: Græsk Accentlære af *Abj. Wiche*.

**Kolding Skole*: *Epistola critica* Mag. *C. F. Ingerslevii* ad virum Doctissimum *C. F. S. Alschefski*, Prof. Berol. Part. I.

**Ribe Skole*: Tre Taler ved Rectorindsættelsen i Ribe. Udg. af Rector *Ventzen*.

**Sorsens Skole*: Skolefesterretninger af Overlærer *B. Storm*.

**Narhuus Skole*: Om den formale Dannelse. Af *Abj. Røgingd*.

- ***Narhøus Real-Skole:** Skoleefterretninger af Rector Nielsen.
- ***Nanders Skole:** Skoleefterretninger af Rector Dr. Thortsen.
- ***Viborg Skole:** Bemærkninger angaaende Underviisningen i Moder-
maalet i de lærde Skoler. Af Rector Olsen.
- ***Nalborg Skole:** Nogle latinske Synonymer. Af Oberl. Tolding.
- ***Beskestad Skole:** Bodsrit til ad hlusta à På opinberu yfirheyrslu
i Bossastada Skóla.
- ***Glensborg Skole:** Wie soll die Straußsche Ansicht vom Christen-
thum aufgefaßt und widerlegt werden? Von Dr. Francke.
- ***Pløen Skole:** Zur Bestimmung des classischen Ausdrucks v. Con-
rector Dr. Møller.
- ***Glücksstad Skole:** Einige Bemerkungen über die lex Servilia repe-
tundarum. v. Coll. Sagge.
- ***Slesvig Skole:** Ueber Magos Schicksale und die Begebenheiten v.
d. Schlacht b. Zama v. Dr. Sudemann.
- ***Susum Skole:** Die nordische Sage v. d. Wölfungen u. Giufungen.
v. Dr. Schütt.
- ***Meldorf Skole:** Ueber Cato d. Aelteren u. dessen Lebensverhältnisse.
v. Rector Dr. Dohrn.
- ***Altona Gymnasium:** Ueber die Auflösung d. numerischen Gleichungen.
v. Dr. Brandis.
- ***Kiel Skole:** Bericht über den Lehrgang d. Kieler Stadtschule v. Dr. Lucht.
Af Programmer, som for faanedes i Skolens Bibliothek, ere tilkomne:
- ***Kritiske Bemærkninger til M. T. Ciceros Tale for Calius af Wesen-
berg.** Program fra Viborg Skole til Reformationsfesten 1836.
- ***Evende Taler ved Rectors Indsættelse i Nykjøbing Cathedralsskole.**
Udg. af Rector Kosendahl. (1838.)
- ***Efterretninger om Byen Ribe.** Af Dr. Thorup. 7de Saml. (1839).
- ***Plan og Methode for Underviisning i Mathematik ved de lærde Skoler.**
Af Adj. Bjerring (Prog. fra Nalborg for 1813.)
- ***Om et heelt Tals Oplosning i Factorer.** Af Rector Kielsen. Prog.
fra Sorø for 1841.
- †**Observationes Livianæ sc. F. C. Wolf.** Glensburg 1826. Prog.
id lib. 1827. Prog.
- Desuden har Bibliotheket modtaget fra Kongeriget Preussen 123 Skole-
programmer for Aaret 1844 og 123 for 1845.

Disciplenes Morstabsbibliothek har faaet følgende Tilvæxt:

Historiske Skrifter:

Kohmanns Skildringer af den danske Historie.

Pontoppidans Reise til Syd-America. Kjøbenhavn 1811.

† Riises Archiv for 1833.

U Andersen: En Digters Bazar. Kjøbenhavn 1842.

Romaner, Fortællinger, Eventyr.

Marryat: Joseph Rushbrook. 2 Dele.

Solst: Varnehaven.

Jørgensen: Kong Erik og de Fredløse.

† Lind: Kærlighed og Frelse. Kjøbenhavn 1814.

† J. Novilla: Obergang og Undergang. Kjøbenhavn 1814.

† Dickens: Barnaby Rudge. 4 Dele. Kjøbenhavn 1815.

† James: Darnley, 3 Dele. Kjøbenhavn 1811.

† Cooper: Mercedes af Castilien. 2 Dele. Kjøbenhavn 1813.

† Th. Moore: Epicuræeren. Kjøbenhavn 1811.

† Jacobo: D rti s sidste Breve. Kjøbenhavn 1813.

† Lewald: Ein Menschenleben. 1—3. Leipzig 1811.

† Morton, oder die große Tour. 2 Dele. Stuttgart 1811.

† Zeller: Der Albanese.

† Zerlossohn: Kleine Erzählungen. Leipzig 1811.

† Tromlitz: König Przemysl Ottokar d. 2te. Stuttgart 1814.

Digte og Skuespil.

† Molbech: Klintekongens Brud. Kjøbenhavn 1815.

† Overfou: Stormen paa Kjøbenhavn. Kjøbenhavn 1815.

† Seefeldt: Bartous Meriter. Kjøbenhavn 1815.

† Et Eventyr i Fastelevn.

† Andersen: Lyffens Blomst. Kjøbenhavn 1815.

Tidsskrifter:

Maanedskrift for Børn af Gerson og Kaalund.

Naturvidenskabelige Samlinger.

Alf de Apparater, som udfordres til Underviisningen i Naturlære, ere bestilte i Kjøbenhavn og ventes snart medtagne saamange, som udfordres til den Deel af Naturlæren, der i det første Aar af VI Kl. kan gjenemgaaes, forsaavidt som den dertil for dette Aar bevilgede Sum (300 Rbd.) strækker til.

De naturhistoriske Samlinger ere blevne foregede med nedenstaaende Gjenstande, af hvilke Prof. Dr. Eschricht ligesom isjor har deels fra Universitetets zootomisk=physiologiske Museum overladt, deels andenstedsfra forskaffet Skolen de nedenfor under A—C nævnedes Gjenstande, ligesom vi fremdeles fra samme velvillige Haand snart vente endeel ndstoppede Fugle o. N.; den under D. nævnedes Insectsamling har Adjunct Jacobsen i Serce velvilligen besjerges for Skolen.

A. Skelet af *Bufo vulgaris*.

- — Snogen, *Tropidonotus natrix*.
- — Hugormen, *Vipera berus*.
- — en Skildpadde, *Testudo carbonaria*.
- — et Chamæleon, *Chamæleo vulg.*
- — et Fjirbeen, *Lacerta viridis*.
- — en Torff, *Gadus callarias*.
- — en Lomme, *Uria Brünnichii*.
- — et Pungdyr, *Didelphis cancrivora*.
- — et Murmeldyr, *Arctomys marmotta*.

B. Et ndstoppet Marsvin.

En ndstoppet Sælhund.

C. En Samling Conchylier, bestaaende af:

<i>Dolium</i>	<i>perdix</i>	L.	India	occident.
<i>Cypræa</i>	<i>mauritiana</i>	L.	—	—
—	<i>tigris</i>	(juv.) L.	—	—
—	<i>arabica</i>	Lmk.	—	—
<i>Cassis</i>	<i>flammea</i>	Brug.	—	—
<i>Strombus</i>	<i>pugilis</i>	L.	—	—
<i>Solarium</i>	<i>perspectivum</i>	L.	India	occident.
<i>Cardium</i>	<i>biradiatum</i>	Lmk.	—	—
<i>Conus</i>	<i>striatus</i>	L.	India	orientalis.
—	<i>marmoreus</i>	L.	—	—
—	<i>omaria</i>	L.	—	—
—	<i>betulinus</i>	L.	—	—
—	<i>millepunctatus</i>	L.	—	—

<i>Dolium malea</i> Humb.	India orientalis.
<i>Pterocera lambis</i> Lmk.	— —
— <i>chiragra</i> L.	— —
<i>Pyrula clavata</i> Lmk.	— —
— <i>reticulata</i> Lmk.	— —
— <i>vespertilio</i> Lmk.	— —
<i>Cassis rufa</i> Lmk.	— —
<i>Terebra maculata</i> Lmk.	— —
<i>Voluta imperialis</i> L.	— —
<i>Helix hæmastoma</i> L.	— —
<i>Rostellaria curvirostra</i> Lmk.	— —
<i>Pullastra corrugata</i> Sowb.	— —
<i>Hippopus maculatus</i> Lmk. L.	— —
<i>Cytherea</i> sp. ?	— —
— <i>gibba</i> Lmk.	— —
— <i>dione</i> L.	— —
<i>Natica spadicea</i> L.	— —
<i>Arca senilis</i> Lmk.	— —
<i>Hemicardium</i> sp. ?	— —
<i>Isocardia Moltkiana</i> Chemn.	— —
<i>Cardium</i> spec? —	— —
— <i>unedo</i> L.	— —
<i>Tellina unimaculata</i> Lmk.	— —
<i>Pinna</i> spec?	— —
<i>Ovula oviformis</i> L.	— —
<i>Nautilus pompilius</i> L.	— —
<i>Helix fulgens</i> Sowb. (Philippin.)	— —
— <i>pulcherrima</i> Sowb. & Brodr.	— —
<i>Turbinella cingulata</i> .	— —
<i>Cyclostoma tuba</i> .	— —
<i>Helicostyla</i> sp. Ferr.	— —
— sp. Ferr.	— —
<i>Helix</i> sp. L.	China.
<i>Murex saxatilis</i> L.	Senegal.
<i>Artemis</i> sp. ? Poli	Brasilia.
<i>Oliva brasiliانا</i> .	—

D. En Samling Danske Koleoptera, indeholdende 33 Familier med deres Underfamilier, 269 Genera, 359 Species, 363 Individuer.

Fra Directionen er bleven Skolen tilsendt et Exemplar af den af E. Müller i Hamborg udgivne mindre Samling af Paster eller Gipsaftryk af Genmer.

De forhen manglende Gymnastikapparater ere nu alle anskaffede: fra Directionen ere blevene sendte 17 Trægeværer, som ved en anden Skole vare overcomplete, imedens de her savnedes.

Under 27de September f. A. bevilgede Directionen, at der, saalænge ingen Inspector var ansat ved Skolen*), maatte ansættes en Assistent for Rector ved det ikke ganske ubetydelige Arbejde, som Ordningen og Tilsynet med Skolens Bibliothek og Samlinger samt Udlaenet af det første medfører. Disse Forretninger ere imod en aarlig Godtgjørelse af 40 Rbd. for nærværende Tid overdragne til Læreren Cand. Th. E. Jensen.

Da for Fremtiden til Gymnastik anvendes et dobbelt saa stort Timeantal som før, og som Adjunct Bryndum fra først af har overtaget, bevilgede Directionen under 11te Oct. f. A. at den Assistent (affædiget Bagtmester Schmidt), som Adjunct Bryndum for havde benyttet ved denne Undervisning, og hvem han selv, ifølge privat Overenskomst, havde ydet den imellem dem aftalte Godtgjørelse, for Fremtiden maatte af Skolens Kasse*) nyde en Godtgjørelse af 40 Rbd. aarlig, idet han da ansattes som en af Skolen ansatet Assistent.

*) Jeg for min Deel nærer intet Ønske om en Saadans Ansættelse, naar jeg derimod har den mig tilstaaede Assistance ved Bibliotheket og ved Afskrivning.

*) Den Adjunct Bryndum tillagte Godtgjørelse er nemlig ikke bleven forøget tilligemed Timeantallet.

Skolebeneficiere.

Efter det, som i Skoleestervetningerne for sidste Aar S. 44 blev forklaret, udgjor Stipendiefondens egen aarlige Indtægt nu 93 Rbd. Denne Indtægt ventes foreget med et Beløb af 9 Rbd. 1 Mk. 6 Sk., som aarliggen indbetales af Kirken, men hidtil er flydt i Skolens Kasse istedetfor i Stipendiefondens: jeg har derom forklaret det Fornødne i mit i Anledning af Indvielsesheftideligheden i afdvigte Efteraar udgivne Indbydelseskrift S. 15 Num. Beløbet blev for indeværende Skoleaar foreløbigen udbetalt fra Skolens Kasse til Stipendiefondens, som et Tilskud, idet Directionen forbeholdt sig at tage nærmere Bestemmelse derom efter at have modtaget de Oplysninger, som jeg havde lovet at meddele i Indbydelseskriftet. Denne definitive Bestemmelse er endnu ikke afgiven, men jeg tvivler ikke paa, at den bliver overensstemmende med min Indstilling.

Den hele Sum, som i dette Skoleaar kunde uddeles, udgjorde saaledes 102 Rbd. 1 Mk. 6 Sk. Disse uddeltes til 2de af de Disciple, som i dette Efteraar ville afgaae til Universitetet, N. Poulsen og A. Ingerslev; hver af dem erholdt 50 Rbd., Alt at oplægge.

Fri Underviisning erholdt følgende Disciple: 1. P. Blichert. 2. L. Kragballe *). 3. S. T. Schmidt. 4. O. Walther. 5. S. Kragerop. 6. A. Bryndum. 7. L. Sabro. 8. S. Schmidth. 9. G. Bryndum. 10. G. Bruun. 11. S. Eiler. 12. D. Grønlund. 13. N. Jørgensen. 14. S. Bryndum; sem extraordinær Gratist desuden S. Ingerslev. Underviisning for nedsat Betaling tilstodes C. Fredsted.

For Renterne af det Selt-Peltke Legat i Aaret 1845, 5 Rbd. 2 Mk., i Forbindelse med den fra det foregaaende

*) Denne Discipel havde nydt Stipendium i Horsens Skole, hvorfra han var overgaaet til denne.

Nar tilbageværende Rest 3 Rbd. 3 Mk. 12 Sk. (see sidste Skolefterretninger S. 47), i Alt 8 Rbd. 5 Mk. 12 Sk., er i Maret 1845 uddeelt Vøger til Disciplen P. Kragh for 3 Rbd. 1 Mk. 3 Sk., G. Bruun for 2 Rbd. 3 Mk., Bjer- ring *) 2 Rbd. 3 Mk. 2 Sk., i Alt 8 Rbd. 1 Mk. 5 Sk.; i Beholdning til indeværende Nar havæs altsaa 4 Mk. 7 Sk., hvilke i Forbindelse med Renterne for indeværende Nar ville af mig, efter Raadsferfel med Stedets Sognepræst, ved Bes- gundelsen af næste Skoleaar blive anvendte til Indkjøb af Vøger for dertil nærmest kvalificerede Disciple.

Ligesom for sidste Skoleaar har Foreningen til Dansk Underviisnings Fremme i Slesvig givet Disciplen S. T. Schmidt for dette Skoleaar et Stipendium af 50 Rbd., af hvilke de 10 Rbd. ere anvendte til Vøger for ham, de 40 Rbd. ere indsatte i Sparekassen.

De til denne Skole henlagte Legater have erholdt en kjærkommen Forøgelse ved en Gave af 500 Rbd., hvilken Sum, under Navn af Kolding Borgeres Legat, blev, til Erindring om Skolebygningens Indvielsesdag den 23de Octbr., stjænket af Hr. Agent J. P. Wisning her i Byen, en Mand, hvis Gavnildhed ikke denne offentlige Stiftelse alene skylder saa Meget. Renterne af denne Kapital skulle efter Giverens Villie aarligen, efter Bestemmelse af Skolens Rector alene, anvendes til Præmier for Disciple, der have vilst fortrinlig Flid og Fremgang i „Sang ($\frac{A}{n}$) og Dansk Declamation“ ($\frac{C}{n}$), hvilket sidste Udtryk siden nærmere er forklaret derhen, at Hensigten navnlig er at befordre hos Disciplene Færdighed i et rigtigt og smagfuldt mundtligt Foredrag og i at udtrykke

*) Denne Discipel har nu forladt Skolen formedelst anden Bestemmelse: de for ham indkjøbte Vøger ere af ham afleverede og havæs til Uddeling i Fremtiden.

sig mundtliggen over en Gjenstand *). Præmienddelingen, som kan skee enten i Penge eller i Bøger o. d., finder Sted den 23de October hvert Aar, deels efter den Kundskab, man iforveien har om vedkommende Disciples Fremgang i de nævnte Fag, deels efter det, de heri præstere ved en lille Concursprøve, som paa denne Dag vil (dog i al Stilhed) blive afholdt. Skolen har saaledes erhholdt ogsaa en udbortes Impuls til det, som den forresten erkjender ogsaa uden en saadan at paaligge den, en Bestræbelse for at udvikle og danne hos dens Disciple Færdighed i det mundtlige Udtryk.

Den i den provisoriske Underviisningsplan for de tre udvidede Skoler § 18 anordnede Afgangsexamen afholdtes den 8de—11te October f. A. Som Examenscommissarier vare tilstede Professorene Conferentsraad Ørsted, Commandeur af Dannebrog, Dr. phil. Madvig, Ridder af Dannebrog, og Mag. Velschow. Ved en forelobig Forhandling imellem disse Commissarier og Rector bestemtes**), at man ved denne Examen vilde, som det skeer ved Examen Artium i Kjøbenhavn, a) lægge Charakteren for latinisk Version sammen med den for den mundtlige Prøve i Latin; men derimod give en speciel Charakter for latinisk Stil; b) ligeledes lægge Charakteren for den skriftlige Prøve i Religion og Historie sammen med den for den mundtlige Prøve i

*) Giveren har altsaa erkjendt Nødvendigheden af, at Skolerne bestræbe sig for Disciplenes Uddannelse ogsaa i denne Retning, en Nødvendighed, som Mag. Sammerich saa træffende har efterviist i sit ypperlige Skrift om det mundtlige Foredrag.

**) Herom var fra Directionens Side Intet foreskrevet. Derimod havde Denne under 19de August f. A. blandt Andet givet et bekræftende Svar paa Rectors Spørgsmaal, om ikke Afgangsexamen skulde være offentlig, og om ikke Rector til Censor i et vist Fag kan vælge sig selv, hvilket Udtrykkene i den provisoriske Plan § 12, 3 syntes at gjøre tvivlsomt.

hvert Fag; e) betragte begge de sidstnævnte skriftlige Arbejder som skriftlige Prover i Modersmaalet, saaledes at Specialkarakteren for Udarbejdelse i Modersmaalet blev Resultatet af den Dom, som hver af de trede dertil ansatte Censorer havde fældet over begge de nævnte skriftlige Prover tilsammen, betragtede som Udarbejdelser i Modersmaalet; d) i de Fag, i hvilke afslagdes baade skriftlig og mundtlig Prøve, lade denne have Overvægten, saaledes at den regnedes dobbelt. I Henseende til Hovedkarakterens Bestemmelse ifølge Specialkaraktererne for de enkelte Fag var ved Directionens Resolution af 19de August f. A. blevet givet den Bestemmelse, at til de forskjellige Hovedkarakterer skulde udfordres idetmindste følgende Talværdier:

1ste Karakter med Udmærkelse . . .	6 Ug. og 6 Mg.
1ste Karakter	6 Mg. og 6 g.
2den Karakter	6 g. og 6 tg.
3die Karakter	5 g. og 7 tg.

Disse nye Bestemmelser maatte gives, fordi ved den i den provisoriske Plan § 13 foreftrevne Beregningsmaade var forudsat 13 Specialkarakterer, imedens ved den fuldstændige Afgangsexamen ikkun 12 Fag have^{*)}.

De tvende Disciple, som indstillede sig til denne Examen, nemlig Jacob Marius Elieser Christian Gad og Paul Kragh, erholdt derpaa efterstaaende Specialkarakterer:

*) Ved denne, ligesom, saavidt jeg veed, ved de andre Skoler, blev nemlig Hebraisk regnet med blandt de Fag, af Specialkaraktererne for hvilke Hovedkarakteren uddroges. Fra først af synes den modsatte Fremgangsmaade at være bleven forudsat af Directionen: senere er det imidlertid af Samme bestemt, at Hebraisk eller Æquivalent derfor endnu i 1846 optages som nødvendigt Examinationsfag ved Afgangsexamen (sln. nedenfor).

	Geometrie.	Arithmetik.	Geographie.	Historie.	Religion.	Frans.	Engl.	Skrift.	Græsk.	Latinsk Stil.	Latin.	Hebræisk, i Moberemaal.
J. M. E. C. Gad	g	mg	g	mg	mg	g	g	mg	mg	g	mg	g
P. Krægh	mg	g	mg	g	mg	g	g	mg	g	mg	g	mg

Hvorefter de begge erholdt til Hovedkarakter: 1ste Karakter.

J Anledning af nogle fra Examinationskommisſarierne i Forbindelse med deres Beretning om Examinens Udfald til Directionen fremsførte Øttringer angaaende nogle Modificatiener, ſom af Kommisſarierne mentes henſigtsmæssigen at kunne foretages ved den ufuldstændige Afgangsexamen allerede i indværende Aar, har Directionen, efter derom at have indhentet Rectorernes Erklæring, under 27de December f. A. beſtemt, at til den Afgangsexamen, ſom vil blive afholdt i Aaret 1846, Proverne ſkulle være de ſamme ſom ved den i afvigte Aar allerede afholdte, kun at Karakteren for Latinsk Stil og for Latinsk Verſion blive at ſammenregne til een Hovedkarakter, og at Hebræisk eller Æquivalent derfor endim i dette Aar optages ſom nødvendigt Examinationsſag, hverimod Directionen har forment, at Intet kan være til Hindre for, allerede ved den Afgangsexamen, ſom vil blive afholdt 1847*), at lade en Afhandling i Moderſmaalet over et frit valgt Æmne træde i Stedet for de hidtil foreſkrevne Udarbeidelſer i Hiſtorie og Religion, og at lade

*) Bemlig, i Reglen, med dem ſom i indværende Aar ikke anſaae ſig medne til at indſtille ſig til Afgangsexamen, men dog være i Skolens VI Klasse før 1ste September 1845: thi de, ſom da først optrykkede i denne Klasse, forudsættes vel at maatte i Aaret 1847 overgaae til VII Klasse, ikke afgaae til Universitetet. Den ufuldstændige Afgangsexamen vil formentligen alſaa ſidſte Gang blive afholdt i Aaret 1847.

skriftlig Prøve i Mathematik indtræde*). Ifølge et af mig paa dertil givne Anledning fremsfort Spørgsmaal har endeligen Directionen under 28de Februar d. A., paa Grund af de af mig oplyste Omstændigheder, resolveret, at ogsaa nye Disciple, som ved Begyndelsen af næste Skoleaar optages i overste Afdeling af denne Skoles VI Kl., tilstedes Udgang til den ufuldstændige Afgangsexamen ved Skolen i 1847, samt at Disciple, som maatte findes modne til Optagelse i VI Klasse, men ikke have nydt Underviisning i Naturhistorie, maae for det Første kunne optages, uanset denne Omstændighed, og, naar de i sin Tid indstille sig til den fuldstændige Afgangsexamen, kunne fritages for Prøve i dette Fag.

Til de her meddelte Efterretninger om et Par senere afgivne nærmere Bestemmelser angaaende Maaden, hvorpaa den nye Underviisningsplan skal efterhaanden bringes i Anvendelse, skal jeg knytte nogle korte Bemærkninger over Planen selv, hvilke deels ville gaae ud paa at angive, i hvilke Henseender samme efter min Mening bør undergaae nogen Modification, deels ogsaa skulle imødegaae nogle imod samme reiste Indvendinger.

*) Jeg har i min Betænkning angaaende denne Sag yttret, at der efter min Mening ikke er meget stor Betænkelse ved at optage begge de her nævnte nye Prøver ved den ufuldstændige Afgangsexamen, naar man kun ved deres Vedømmelse anlægger den rigtige Maalestok, efter det som en Discipel, der nu har gennemgaaet en Skoles VI Klasse, med Villighed kan forudsættes at burde præstere, og ikke udstrækker Fordringerne saavidt, som det senere ved den fuldstændige Afgangsexamen, efter gennemgaaet VII Klasse, kan skee. Naar i denne Henseende det fornødne paasees, troer jeg gjerne, at man kunde lade de to nye nævnte Modificationer ved den skriftlige Prøve indtræde strax: men derved vilde man dog ikke lade Prøven i Afhandling i Modersmaalet afholde „efter de i Planen angivne Fordringer“ (som det hedder i Directionens Resolut. desangaaende af 27de December f. A.), hvilket vistnok, hvis det toges beglæveligen, vilde være betænkeligt og ubilligt.

Det kan neppe nægtes, at deres Frygt ikke er ugrundet, som mene, at der er Fare for, at ved nærværende Underviisningsplan det Grundlag for den i de lærde Skoler tilføjede Dannelse, som hidtil det linguistisk-historiske Studium har udgjort, skal blive røkket, og „Humanismen lide et Nederlag“, idet Realismen har faaet en utilbørlig Overvægt*). Jeg vilde nu som Beviis herfor mindre urgere (Hammerich S. 7), at i Planen ikke, som i den ældre Anordning, findes nogen udtrykkelig Erklæring om de klassiske Studiers overveieende Vigtighed i Skolen. Thi for det Første findes i Motiverne S. 725 f. Uttringer herom, som synes mig at indeholde omtrent Alt, hvad man kan forlange, naar kun de der opstillede Grundsætninger vare blevne consequent fastholdte i hele Planen; og for det Andet nytte, som Erfaringen lærer, sliige almindelige Sætninger i Reglen ikke meget, det kommer an paa, hvorledes de anvendes i Anordningens Enkeltheder og dernæst i Praxis. Jeg vil heller ikke her anføre Udsættelsen af Underviisningen i Latin og Græsk indtil resp. III og IV Klasse. Erfaringen maa først vise, hvilke Virkningerne heraf ville være, og jeg for min Deel bliver stedse mere tilbøielig til at troe, at det er rigtigt, naar derimod, hvilket ogsaa, saavidt jeg veed, af alle dem, som først have foreslaaet denne Foranstaltning, er forudsat, de gamle Sprog i de hoiere Klasser erholde et noget (eller blot lidt) større Timeantal end før. Men heri, frygter jeg, ligger den nye Underviisningsplans svage Side, at dette, formedelst den Udstrækning, man har givet Naturvidenskaberne, ikke bliver muligt, ja at man ikke engang kan indromme hine det Timeantal, som de hidtil i disse Klasser have haft, uden at udsætte sig for paa en betænkkelig

*) Prof. Suhr Om Reform i de lærde Skoler S. S. 32. Mag. Hammerich Om den provif. Underviisningsplan o. s. v. S. 4 ff.

Maade at svække Underviisningen i de Fag, som afsluttes i VI Klasse, og som her trænge til en ikke altfor indskrænket Underviisningstid, fordi det i den Lærte her skal samles og ordnes til en efter Skolens Maalestok fuldstændig Oversigt og sammenhængende Kundskab. Dette kommer af, at i den vigtige toaarige VI Klasse baade Naturhistorie skal vedblive og Naturlære begynde at være Underviisningsgjenstand. Dette synes ogsaa at staae i Modsetning til den i den nye Underviisningsplan ellers fulgte og med Rette som et af dens Fortrin nævnedes Grundsætning, at forebygge en altfor stor Adspjaltelse af Underviisningen og af Disciplinens Tid og Kræfter derved, at Fagene indtræde succesivt, idet nogle afsluttes naar andre træde til. Ikkum Historie, Mathematik og Naturvidenskab læres i alle Skolens Klasser, og ikkun ved den sidste er det Tilfældet, at i een og samme Klasse en i de nederste Klasser begyndt Underviisning afsluttes og tillige en ny indtræder. Den simpleste Maade at undgaae den her paa-pegede Mislighed paa er nu den, at man lader Naturhistorie afsluttes i V Klasse og ikke begynder Naturlære førend i VII Klasse, saaledes som det af os tre Rectorer var foreslaaet. Imod den første Foranstaltning er ikke saameget blevet indvendt, at derved Underviisningen i Naturhistorien ikke kunde erholde den for Skolen passende Udstrækning (thi, saavidt jeg veed, indrommedes dette næsten), som det er blevet udhævet, at dette Fag paa den Maade vilde blive udelukket fra Afgangsexamen, da man dog neppe vilde dele denne i tre Dele, af hvilke saa den ene maatte holdes ved Udgangen af V Klasse. Dersom det anses aldeles nødvendigt, at Naturhistorie bliver et Examinationsfag ved Afgangsexamen, saa vilde jeg dog hellere lade denne vistnok i sig selv ikke ensfaldige Tredeling indtræde. Men jeg mener, at Overbestyrelsen, naar den til sin Raadighed har de fornødne Kræfter, paa anden Maade kan udøve en saadan Control,

som med Underviisningen i Almindelighed, saaledes med den i dette Fag isærdeleshed, at den ogsaa uden Prove ved Afgangs-examen kan forviise sig om, at Faget ikke forsummes i Skolen. Naar det foreslaaes, at Naturlæren skulde først begynde i VII Klasse, da er det ikke Meningen, at Underviisningen i samme derfor skulde have et mindre Omfang. Jeg mener, at der da i VI Klasse skulde anvendes desto flere Timer til Mathematik og i VII Klasse til Naturlære: paa denne Maade vilde uidentivl Forholdet blive lige, imedens adskillige af de Vanskeligheder vilde bortffernes, som nu upaatvivleligen ville indtræde, naar Underviisning i Naturlære*) skal begyndes med Disciple, der endnu ikke ganske have modtaget den Kundskab i Mathematik, som maa forudsættes ved hün. Jeg mener endvidere nu, at man havde gjort ligesaa rigtigt i at lade ogsaa Historien standse i VI Klasse, da det forekommer mig, at alt det, som virkelig af denne Videnskab hører hjemme og til sand Nytte kan foredrages i Skolen, kan afsluttes i VI Klasse, hvorimod jeg anseer det for langt bedre at optage i VII Klasse, som en Fortsættelse af den egentlige Religionsunderviisning, en kort Udsigt over den christelige Kirkes Historie**); thi den Kundskab, en Student nu i Almindelighed medbringer fra Skolen, sætter ham neppe istand til at finde sig tilrette i den Kirke, af hvilken han er et Medlem.

I den provisoriske Plan § 10 hedder det, at Afgangs-examen skal indrettes saaledes, at den „bliver en sand Modenhedsprøve, ikke indskrænker sig til en blot Kundskabsprøve o. s. v.“ Om end her „Modenhed“ og „Kundskab“ ere adskilte noget for skarpt, tror jeg dog, at Mag. Samme-

*) For ikke at tale om Astronomien, hvilken nødvendigen maa opsættes til VII Klasse og vel endog til det sidste Halvaar.

***) Samml. Motiv. til den nye Underviisningsplan i Ny Collegialt. S. 738, og Sammeridh S. 38.

rich (S. 11 f., 25) mere end nødvendigt urgerer de her brugte Udtryk: thi Modenheden hos en Discipel kan og skal ikke prøves uden igjennem og i Forbindelse med Proven i Kundskaben, og hvis Kundskaben prøves paa den rette Maade, kan det ikke skee uden at Discipulens Modenhed derved maa lægges for Dagen. En anden og større Adskillelse imellem „Kundskab og Modenhed“ troer jeg ikke er bleven gjort af Noget, paa hvis Mening det er Umagen værdt at lægge nogen Vægt, navnlig troer jeg ikke at denne er de Tydske Pædagoger's Mening, om end Udtrykkene hos En og Anden kunde være mindre heldigen valgte. Derimod er jeg enig med Mag. Hammerich i, at hiin Grundfættning ikke er bleven tilstrækkelig paaagtet ved de enkelte Bestemmelser for Examen. Modenheden maa især vise sig deels i det Overblik, den Tankfuldhed og Orden, hvormed Discipulen kan finde sig tilrette i enhver Deel af sin Kundskab, deels i den Færdighed og Sikkerhed, hvormed han forstaaer at benytte denne Kundskab til uden Forberedelse at behandle et indenfor hans Kundskabskreds liggende, men dog ikke for af ham behandlet Stof. Sine Egenskaber prøves ved de skriftlige Opgaver, disse især ved extemporal mundtlig Oversættelse af ikke læste Steder af Forfattere i fremmede Sprog. Begge disse Arter af Prover burde derfor ved Afgangsexamen have havt en større Udstrækning. Jeg vilde foreslaae den skriftlige Prove udvidet ved en Latinsk Afhandling, helst (men ikke nødvendig) over et Emne af den gamle Historie*), en Oversættelse fra Græsk**) og en lettere Fransk Stiil***). Derimod anseer jeg det for mindre nødvendigt at optage mere end een Afhandling i Modersmaalet (Hammerich S.

*) See Om det lærde Skolevæsen S. 434. Motiv. S. 762.

**) Motiv. S. 761.

***) Dette var af os Rectorer foreslaact.

27 ff.). Den „frie Opgave“ maa dog ogsaa tages fra en Forestillingskreds, i hvilken Disciplen ved Skoleunderviisningen er fort ind (dette er imidlertid noget ganske Andet end en Prove i et bestemt Fag som Religion eller Historie), ikke fra hiint „Overdrev af almindelige Sandheder“, som S. træffende kalder det, hvor man aabner Disciplen en viid Mark til en umoden og huul Snakken om km halvforstaaede Gjenstande*). Men det maatte dog være saadanne Opgaver, over hvilke enhver Discipel kunde skrive, uden at hindres af Mangel paa Kundskabsstof, inedens det netop er det mislige ved Religions- og historiske Opgaver, betragtede som Prover i Modersmaalet, at de ofte falde maadeligen ud formedelt Mangel paa positivt Kundskab i vedkommende Fag: thi derved forvirres Dommen over dem som Afhandlinger i Modersmaalet betragtede. Endvidere er ogsaa den Latinske Version i nogen Maade at betragte som en Prove i det skriftlige Udtryk i Modersmaalet. Derimod er det rigtignok betænkeligt, at nu især Afhandlingen i Modersmaalet ikke veier mere ved Afgjorelsen af Examens Udfald og af Spørgsmaalet om en Dimittends Modenhed for Universitetet end Proven i ethvert andet langt mindre vigtigt**) Fag. Paa den anden Side er det imidlertid misligt at regne visse Fag dobbelt: det fører let til en farlig Forsømmelse af andre (i hvilken Henseende de Preussiske Skoler kunne advare os, see Din det l. Skolevæsen S. 80. 123). Hertil kommer, at Latin allerede har den det tilkommende Vægt ved Proven, eftersom deri falder to Charakterer. Jeg mener derfor, at man kunde indskrænke sig til at give en Bestemmelse for den Danske Afhandling alene, hvad enten man vilde lade den gaac ud

*) Exempler paa slige Opgaver giver Hammerich S. 30 f.

**) D. e. i den lærde Skole vigtigt, betragtet i Forhold til den hele i samme tilsigtede Dannelse og til den Grad, i hvilken det formedelt det samme tillagte Timeantal medvirker til denne.

paa en Fastfættelse af en vis relativ Værdie af den for samme givne Charakter eller paa en almindelig Forskrift*) for, at en meget maadelig Prove heri ganske skulde udelukke fra at erklæres moden for Universitetet. — Ved den mundtlige Examen burde formeentligen en Prove i ikke læste Afsnit af en Græsk Forfatter, ligesom i en Latinsk, ikke savnes**), især da Fordringerne i dette Sprog allerede ere saa lavt stillede.

At de Fordringer, af hvilke Optagelsen i Skolernes nederste Klasse er betinget i Henseende til Bedkommendes Kundskaber, ere stillede meget lavt, ja altfor lavt, er vist: dog er det i Provinds-skolerne maaskee lidet nyttigt at stille dem høiere, da Skolen dog, paa Grund af Besskaffenheden af den Underviisning, Mange have erholdt, komme til i de fleste Fag at begynde forfra. Derimod ere uidentvivel Alle enige i, at de angaaende Alderen givne Bestemmelser for Optagelsen navnlig i de høiere Klasser medføre en unaturlig og ubillig Indskrænkning, som man maa ønske jo før jo hellere hævet. Der ligger hverken Sandhed eller Retfærdighed deri, naar man saaledes vil foreskrive for Alle een og samme Udviklings-tid indenfor saa bestemt afpælede Grændser. Erfaring lærer hver Dag, hvor forskjellig Børns Fremgang kan være til forskjellig Tid, og hvor ofte en Dreng kan i en tidligere Alder være forud for sine Samtidige, imedens han siden standser i sin Udvikling og indhentes af disse. Skolen bør ikke ved altfor strenge***) Bestemmelser forhindres i at rette sig herefter indtil en vis

*) Skulde man ikke kunne lade al ængstelig Charakterberegning fare?

**) En saadan nævnes i Motiverne S. 764 men er udelukt i Planen selv. Mag. Sammerich (S. 999) antager, at det er en For-glemmelse i denne: men ved de mundtlige Forhandlinger blev (ikke med min Billie) Udelukkelsen vedtagen, saa at Feilen maa ligge i Motiverne.

***) Thi at saadanne Forskrifter gives, som kunne forebygge, at Disciple af meget forskjellig Alder ere i samme Klasse, er rigtigt. See Om det 1. St. S. 65.

Grad og derved gavne baade sig selv og vedkommende Discipel. En opvakt og vel underviist Dreng, som nu i sit 10de Aar har lært hvad der hører til Optagelse i Skolens 2den Klasse, er en heist ulykkelig Person: han maa dog ikke komme høiere end i 1ste Klasse, hvor han da i et heelt Aar Sittet lærer. Thi paa dette Punkt i Skolen gaaer Aaret tabt for ham: hvis man derimod for Alderens Skyld lader ham tilbringe eet Aar mere i en af de øvre Klasser, i hvilke en Discipel er moden til at læse Udskiltigt paa egen Haand og derved fremme sin Dannelse i de ham meest interesserede Aetninger, saa har han stor Nytte af det Aar, i hvilket han saaledes oppebier Normalalderen (for hvilken jeg i Regelen heller ikke ønsker Noget dimitteret). I disse Bestemmelser er derfor nogen Modification heist ønskelig og nødvendig.

Det Hebraiske Sprog synes mig ved den Bestemmelse, at Charakteren for samme ingen Judskyldelse skal have paa Govedcharakteren ved Afgangsexamen, at være stillet saaledes, at en fuldkommen Forsømmelse deraf vil indtræde, naar ikke andre Bestemmelser herom komme til. Thi da enhver Discipel selv indstiller sig til Afgangsexamen, uden at Skolen kan hindre det, kan det Tilfælde meget let indtræffe, at En til Afgangsexamen erholder Første Charakter med Udmærkelse, imedens han for Hebraisk har Slet, og at derpaa en Saa-dan studerer Theologie*). Hermed vil imidlertid det theologiske Studium hos os neppe være tjent. Hvis derfor hiin Bestemmelse skal blive gjeldende**), kunde efter min Mening en Anordning for Universitetets Vedkommende gives angaaende den ringeste Charakter for Hebraisk, med hvilken en Student kunde admittes til det theologiske Studium, med den Be-

*) Ogsaa Philologie, men da skulde han dog ved Examen underkastes en ny Prøve i Sproget selv.

**) Jeg mener, at Hebraisk skulde regnes med ved Afgangsexamen, og at man derfor ikke behøvede at forlange Equivalent derfor.

stemmelse, at Enhver, som ikke havde erholdt denne laveste Charakter skulde en vis Tid (f. E. to Aar), forend han kunde stædes til theologisk Embedsexamen, underkaste sig en ny Prøve i Hebraisk.

J Aaledning af et Par af Mag. Hammerich fremførte Forslag skal jeg endnu tilføie et Par Ord. Naar Mag. S. foreslaaer at gjøre VII Kl. istedetfor VI Kl. toaarig, da vilde derved vel vrides det, at det paa denne Maade bedre gik an at beholde Naturhistorie i VI Kl., efterjom Naturlære da først skulde begynde i VII Kl., og at saaledes Fagenees Antal i VI Kl. ferminskedes; men paa den anden Side vilde heraf følge, at der kom til at ligge to Aar, istedetfor eet, indlem de tvende Dele af Afgangsexamen, og at derved de Fag, i hvilke Underviisningen standser med VI Kl., endmere indskrænkedes, da man for disse Fags Vedkommende endnu afsknappede eet Aar paa Underviisningstiden. Alt man i de da med VII Kl. begyndende Fag (Hebraisk, Naturlære) samt i en Deel af de mathematiske Discipliner kom til at adskille de tvende Afdelinger i den toaarige Klasse, vil jeg mindre anfere, fordi Noget af det Samme dog nu maa skee i VI Kl. — Mag. Hammerich misbilliger S. 38 f., at man har henlagt Afgangsexamen til September Maaned, og især, at de Fag, der ere Gjenstand for Afgangsproven, tillige skulde være Gjenstand for Prøve ved den foregaaende offentlige Examen over hele Skolen; han mener, at Skolen derved kommer til at holde Examen to Gange over Eet og det Samme, da man „dog vel ikke i den Grad vil gjøre Disciplene til deres egne Lærere og Sommerferien til deres Arbeidstid, at man undlader i Skoleaaret at repetere Alt, hvad der fordres ved den tilstundende Afgangsprøve: og i saa Fald horer strax det hele Fag til Aarets Pensum“. Heri er jeg uenig med den høit agtede Forfatter. Til enhver Examen, hveri der skal prøves i noget Læst og Lært, ville Vedkommende forberede

sig ved Repetition; dette kan man ikke forhindre og man bør det heller ikke, naar man kun forebygger, at Underviisningen og Proven er saadan, at en tumultuarisk og anstrængt Repetition kan erstatte stadig tidligere Flid og med sand Indsigt forbunden Kundskab. Alt Disciplene nu til denne Repetition i det sidste Skoleaar bruge deres Sommerferie, synes mig ikke at være nogen stor Ulykke, især da hiin Repetition for en ordentlig Discipel slet ikke behøver at være saa anstrængende, idetmindste ikke i de Fag, hvori proves til Afgangs-examens 1ste Deel. Derimod vil jeg strængt fastholde den Grundsetning, at til Skolens Hovedexamen ikkun proves i det i samme Skoleaar Læste, og at i Reglen det tidligere Læste ikke repeteres i Lobet af det sidste Skoleaar. Underviisningen i dette synes mig at ville blive utilbørligen forstyrret og besværet ved hiin Repetition, og jeg kan ikke indsee, at denne skulde være nødvendig, forudsat at Disciplene tidligere ere ordentligen underviste. Jeg mener, at den bør overlades Disciplene selv at fuldende i Lobet af den imellem begge Prover liggende Tid *), og jeg mener, at Disciplene ikke bør anses for saa unnydige, at man derved kunde siges at gjøre dem til deres egne Lærere. — Naar Mag. Sammerich S. 44 f. gjør opmærksom paa adskillige Betænkkeligheder ved den Stilling, som de nærværende Examenscommissarier indtage til den hele Prove og til Skolen, da tjener det der Bemærkede vistnok til endmere at bestyrke Rigtigheden af, at den hele nærværende Indretning i denne Henseende kun er en provisorisk (Motiv. S. 761). Naar Reformen udstrækkes til alle Skoler, ville andre Foranstaltninger blive fornødne (see Motiv. S. 760).

*) Under eller efter hvilken de kunne henvende sig til vedkommende Lærere angaaende Alt, som hist og her er dem mindre klart eller bekendt. Saaledes har jeg hidtil havt det med mine Dimittender, hvilke dog ikke for nu have havt en saadan Mellemtid til Repetition.

Til Slutning vil jeg til Sagskyndiges Overveielse henstille et Spørgsmaal, som stedsse opstaaer hos mig, naar jeg betragter nærværende Underviisningsplan: om det ikke havde været rigtigere, saaledes som jeg fra først af havde tænkt mig og foreslaaet, at beregne en udvidet Skole paa et Cursus af ni Aar istedetfor ni af otte*). Jeg frygter nemlig, at Disciplene ville blive drevne for raist fremad, og at det navnlig vil skorte paa den oftomtalte Modenhed og Færdighed, fordi denne først ret kommer med den modnere Alder og kræver en langsommere og roligere Udvikling, end her synes mig at ville blive Tid til. Jeg indseer forresten, at ogsaa Udskilligt taler herimod, og vil derfor, som sagt, nærmest have Spørgsmaalet henstillet til Andres Prøvelse.

I det næstforestaaende Skoleaar vil i Henseende til Lære- og Læsebøger skee følgende Forandringer: Jürs's og Rungs Tydske Læsebog vil blive indført fra III Kl. af istedetfor Hjort's; Oppermanns Indledning til den Danske Sproglaere istedetfor Boiesens; Barfoeds poetiske Læsebog istedetfor Krossjings, begge i de to nederste Klasser; Schneekloths Regnebog (1ste D. og 2den D. 2den Afd.) fra I Kl. af; Madvigs Græske Syntax i V og VI Kl.; Ørstedes Naturlære i VI Kl.

Istedetfor Cand. Theol. A. V. Smith, som ved Udgangen af dette Skoleaar fratræder sine Functioner ved Skolen, er under 11te d. M. Cand. Theol. L. T. E. Rønne constitueret til Lærer fra 1ste September næstf.

☞ Paa det vedhæftede Blad følger en lithographeret Tegning af den nye Skolebygning.

*) Dog saaledes naturligtviis, at en ferm Discipel maatte kunne uden stor Vanskelighed gennemgaae en af de tvende toaarige Klasser (helt V og VI) i eet Aar. Det maa herved ikke oversees, at vore lærde Skolers Cursus hidtil har været otte Aar, saa at det egentligen intet Tillæg blev.

Den offentlige Examen i Kolding lærde Skole i Maret 1846 foretages i følgende Orden.

(Den 21de og 22de Juli skriftlige Prøver.)

Fredagen den 24de Juli.

8-11. VI og V Kl. Latin.	8-10½. II Kl. Naturhistorie.
11-12. III Kl. Fransk.	10½-12. IV Kl. Tydsk.
2½-4½. II Kl. Dansk.	2½-4½. VI og V Kl. Fransk.
5-7. Gymnastik.	

Lørdagen den 25de Juli.

8-10½. VI og V Kl. Græsk.	8-9. III Kl. Naturhistorie.
10½-12. IV Kl. Religion.	10-12. II Kl. Tydsk.
2½-5½. I Kl. Historie og Geographie.	2½-4½. IV Kl. } 4½-5½. III Kl. } Mathematisk.
5½-6½. Sang og Musik.	

Mandagen den 27de Juli.

8-10½. II Kl. Historie og Geographie.	8-10. IV Kl. Latin.
10½-12½. VI og V Kl. Religion.	10-12½. I Kl. Naturhistorie.
3-5. IV Kl. Græsk.	2½-5. II Kl. Religion.
5-6. VI Kl. Hebraisk.	5-6½. III Kl. Latin.

Tirsdagen den 28de Juli.

8-10. IV Kl. Fransk.	8-10. I Kl. Religion.
10-12½. VI og V Kl. Historie og Geographie.	10½-12. V og IV Kl. Naturhistorie.
3-5. III Kl. Græsk.	2½-5. I Kl. Tydsk.
5-7. VI og V Kl. Tydsk.	5-6½. III Kl. Religion.

Onsdagen den 29de Juli.

8-10. II Kl. Latin.	8-10. IV Kl. Historie og Geographie.
10-12. II Kl. Fransk.	10½-12. III Kl. Historie og Geo- graphie.
3-5½. I Kl. Dansk.	2½-5½. VI og V Kl. Mathematisk.
5½-6½. III Kl. Tydsk.	

Fredagen den 31te Juli, om Torsdagen Kl. 10,
foretages Translocationen.

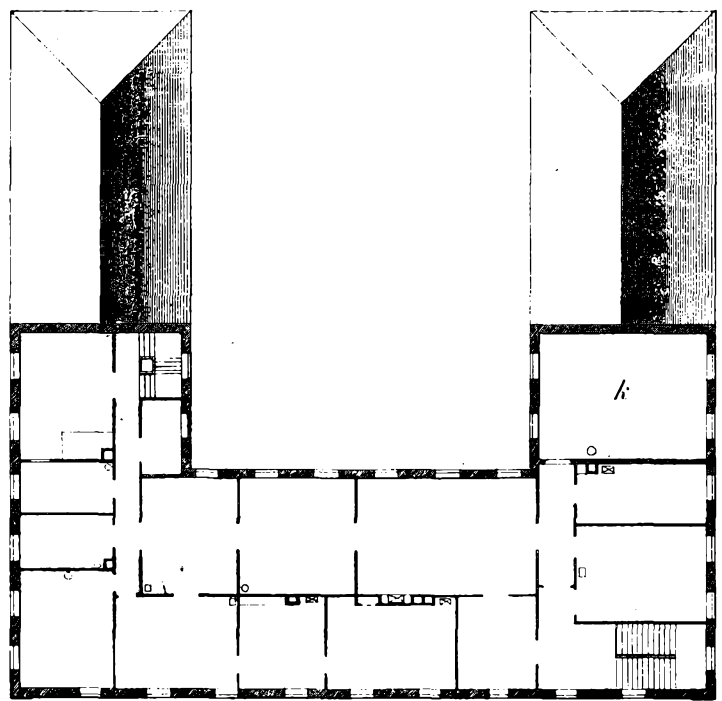
Prøven over de til Optagelse i Skolen anmeldte nye Disciple foretages Løverdagen den 29de August, hvorefter Undervisningen for det nye Skoleaar begynder Tirsdagen den 1ste September.

at overvære den mundtlige Examen samt Trans= aen indbydes herved Disciplenes Fædre og Børgere, Enhver der interesserer sig for Skolen og for Under= aing overhovedet.

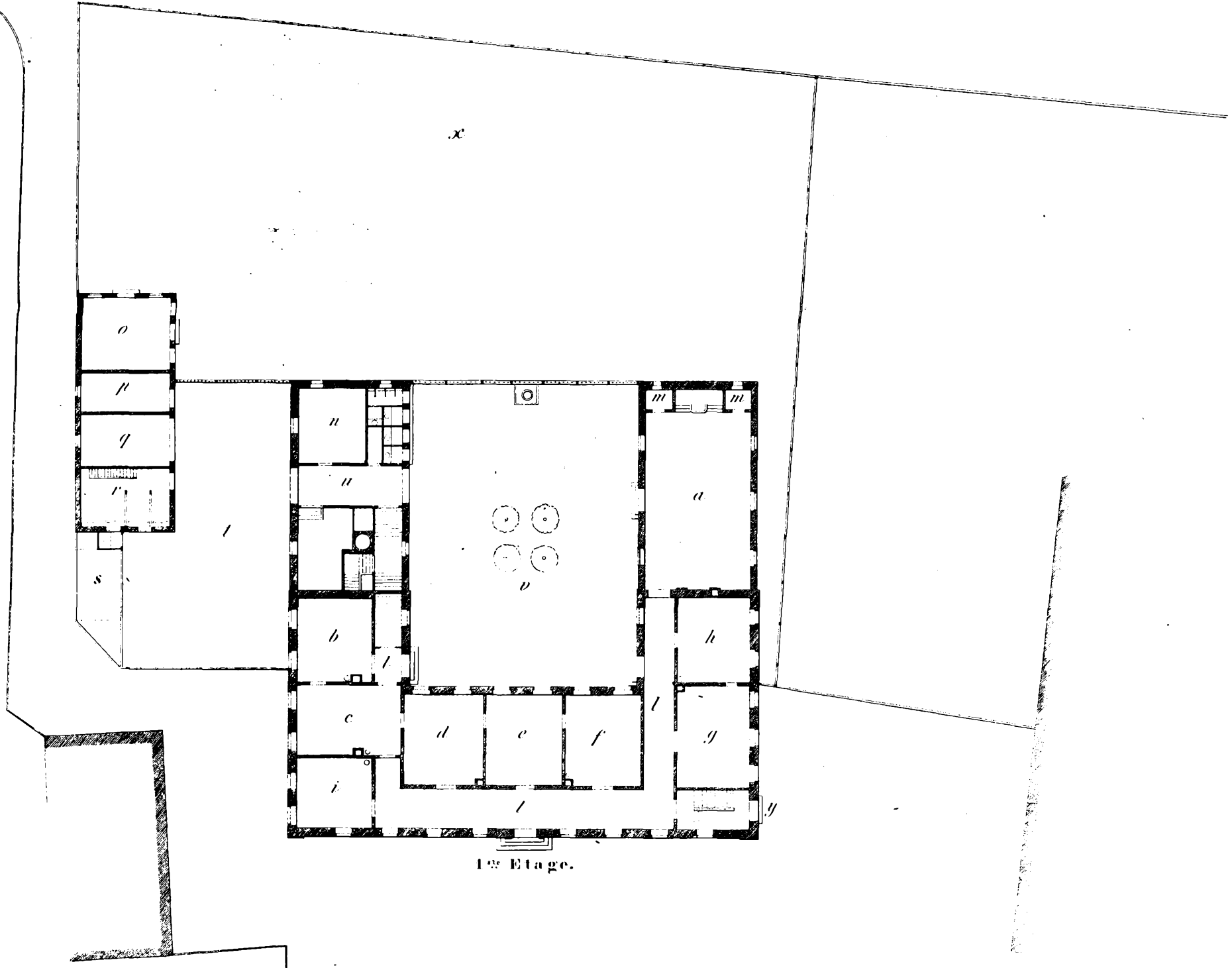
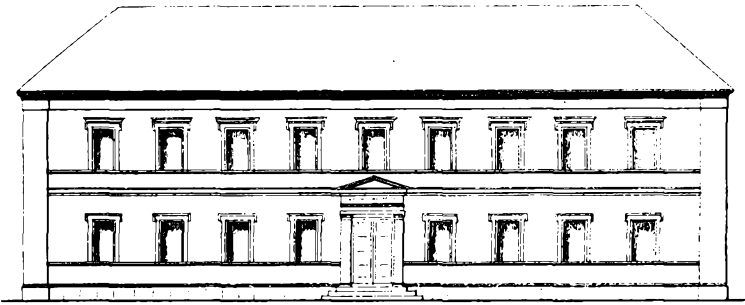
Rolding, den 7de Juli 1846.

C. F. Ingerslev.

- a. Solennitets- og Gymnastiksal.*
- b-h. Klasseværelser.*
- i. Aftrædelses- og Forsamlingsværelse.*
- k. Bibliothek.*
- III. Gange.*
- mm. Rum til Gymnastikapparater.*
- n. Brændeleilighed.*
- o. Havestue.*
- p. Rectors Brændeleilighed.*
- q. Vognremise.*
- r. Stald.*
- s. Hønsegaard.*
- t. Rectors Gaardsplads.*
- u. Port.*
- v. Legeplads.*
- x. Have.*
- y. Rectors Indgang.*
- z. Kirken.*

2de Etage.

1ste Etage.

Alen 10 20 30 40 50 60 Alen.